የዲሬክተሮች፡ቦርድ

አቢዩ፡ፎርድ

ሊቀ፡መንበር

ታምራት፡ገብረመድህን

ያዕቆብ፡ሀይለማርያም

ፈንታሁን፡ጥሩነህ

ዋና፡አዘጋጅ

ፈንታሁን፡ጥሩነህ

የአዘጋጅ፡ቦርድ

ክፍአለ፡ገብረ፡ጊዮርጊስ

ሙሉጌታ፡ከበደ

ሠይፉ፡በላይ

የሥርጭት፡ሀላፊ

አህመድ፡ኑር

የአማካሪ፡ቦርድ

ማይገነት፡ሽፈራው

(ሜሪላንድ - ሰሜን፡አሜሪካ)

ጌትነት፡በላይ

(በርሊን- ምዕ·ጀርመን)

ኢንዱ፡ቦናና

(ጣሊያን)

ጽሑፎችን፡በዚህ፡አድራሻ፡መላክ፡ይቻላል፡፡

SEM INNA WORQ

P.O.BOX 43003

WASHINTON, D.C. 20010

USA

ISSN: 0891-9119

Sem Inna Worq Corporation is a non-profit oganization.

Washington. D.C. U.S.A.

ስምና ፡ ወርቅ

ጥር ፡ ፲፱፻፹ ዓ.ም ።   ቅጽ ፡ ፩ ፡ ቁጥር ፡ ፫

በዓመት ፡ ሶስት ፡ ጊዜ ፡ እየታተመ ፡ የሚወጣ ፡ መጽሔት ።

ማውጫ

ገጽ ፡

ርዕሰ ፡ አንቀጽ ፡- -- 1

ደብዳቤዎች ፡- -- 6

የታሪክ ፡ ገፅ ፡- -- 18

ከዶክተር ፡ ጌታቸው ፡ ኃይሌ ፡

የፊደል ፡ ገፀበረከት ፡- -- 32

ከአቶ ፡ ተክለማርያም ፡ ሀይሌ ፡

አብዮት ፡---ከንድፈ-ሀሳባዊ ፡ ጥያቄ ፡ አንፃር ፡ (ክፍል ፡ ሁለት) ፡- ----- 44

ከአቶ ፡ ደሕረት ፡ መከስ ፡

የኢትዮጵያውያን ፡ ሳይንቲስቶች ፡ የሙያ ፡ ማህበር ፡ አስፈላጊነት ፡- ---- 63

ከአቶ ፡ ሠይፉ ፡ በካይ ፡

እንዴታ ! አከው ፡ እንጂ ! ፡- -- 67

ከአቶ ፡ ጉ.ነ.ብልጣሶር ፡

" አልቦ ፡ ዘመድ " ፡- -- 69

ከአቶ ፡ ብርሃኑ ፡ ድንቄ ፡

አውሬ ፡ ቡራቡሬ ፡ (ግጥም) ፡- -- 73

ከአቶ ፡ ዲዲሞስ ፡ አባንራች ፡

የጥናት ፡ ሠነዶች ፤ -- 77

የደረሱን ፡ መጻሕፍትና ፡ ጽሑፎች ፤

የደረሱን ፡ የፖለቲካ ፡ ጽሑፎችና ፡ መጽሔቶች ፤

የቃላት ፡ መፍቻ ፡- -- 88

ርዕስ : አንቀጽ

ምርምርና : የምርምር : ጥናት : ይበልጥ : መዳበር : አስፈላጊነት :

ሀገራችን ኢትዮጵያ ለብዙ መቶ ዘመናት ከባዕድ ተፅዕኖ ራሷን ጠብቃ መኖሯን በተደጋጋሚ እንሰማለን ፣ እናነባለን ። አንዳንድ ምሁራን ኢትዮጵያ የውጭ ተፅዕኖ ባለማስገባቷ የኋላ-ቀርነቷ ዋናው ምክንያት ነው ብለው ይከራከራሉ ። ከሌላው ዓለም ሥልጣኔ ጋር ግንኙነት መፍጠር የሀገር ውስጥን እንቅስቃሴ የሚያራምድ ነው ቢባልም የኋላ-ቀርነት ዋና መፍትሄ ነው ብሎ መቀበል ግን ያዳግታል ። ከውጭ ተፅዕኖ ራሳቸውን አግልለው የውስጥ ሀብታቸውን (የሰውና የቁሳቁስ) ለማንቀሳቀስ ፣ የራሳቸውንም የአሠራር ዘዴ ከባህላቸው መዋቅር ጋር ለማጉልመስ ጥረት ያደረጉትን እንደሕዝባዊት ቻይና ያሉ ሀገሮች ውስጣዊ መሠረታቸውን አጠንክረው ከውጭው ጋር ለሚያደርጉት ዝምድና በራቸውን ሲከፍቱ አይተናል ። ይህ ኋላ-ቀርነትን አላስከተለም ። አገራችን ለብዙ ዓመታት በሯን ዘግታ በቆየችበት ጊዜ ያፈራችውን ውስጣዊ ዕድገት ፣ የዕውቀትና የዘዴ ክምችት ይልቁንም በቀጥታና በተዘዋዋሪ ወራሪ ሀይሎች ጣልቃ ገብነት ድራሹ ስለጠፋ የእኛ ትውልድ ሊጠቀምበት አልቻለም ። ይህ ሀብት ግን አይታወቅ እንጂ አሁንም ተፈልጐ ቢሰበሰብ ፣ ተሰብስቦም ጥቅም ላይ ቢውል አቢይ መነሻችንና የማንነታችን ልኬታ የሚታወቅበት ዓይነተኛ ቅርስ ነው ። ቅርስን ፈልጐ የማግኘቱ ጥረት ጠቃሚነት ወደፊት ከምንጠቀለው የውጭ ዕውቀታዊ ዘዴን መጠቀም ጋር ያለውን ቅራኔ አጉልቶ ያሳያል ።

የሀገር ዕውቀታዊ ቅርስ የመሰብሰብና የማጥናት ፍላጐት የሚመነጨው የዚህ የሀገራዊ ቅርስ አስፈላጊነትና ጠቃሚነት ሲታመንበት ብቻ ነው ። አዲሱ ትውልድ ከሀገር ቅርስ ጋር ሳይተዋወቅ አስፈላጊነቱንም ሳይገነዘብ ቆይቷል ። እንዲያውም ይህ ትውልድ የቆየውን ባህልና የሀገር ጥንታዊ ቅርስ በማቃለልና በመናቅ ቸል እንዳለው ይህን ችግር የተገነዘቡ ደራስያን በተደጋጋሚ ገልጸውታል ። ባንፃሩ ደግሞ የጥንት ትምህርት ያላቸው አንዳንድ ሊቃውንት ዘመናዊ ትምህርት ያለውን ትውልድ ሆነ "ዘመናዊ" ተብሎ የታወቀውን ነገር ሁሉ በንቀትና በጥላቻ አይን መመልከታቸው አልቀረም ። የሁለቱም ፅንፋዊ አቋሞችና ቅራኔ መፍትሄው የሁለቱ ትውልድ አብሮ መሥራት ለሀገር ዕድገት ያለውን አቢይ አስተዋጽዖ መገንዘብ ነው ።

ጥንታዊና ዘመናዊ የዕውቀት ቅርስን ለማዋሀድና ለማጠናከር ፣ ፅኑ ሀገራዊ መልክ ለማስያዝ ምርምር የሚረዳ መሣሪያ ሊሆን ይችላል ። እንዲሁም በዘመናዊ የዕውቀት መስክ የተሠማራው ትውልድ በሠለጠነበት ዘዴ ተጠቅሞ ያገር ውስጥን ቅርስ በማሳደግ ለሀገር እድገት ጠቃሚ እንዲሆን ማድረግ ያስችላል ። የምርምር ጥናት በአንድ ሙያ ብቻ መሠልጠንን መነሻ ማድረግ የለበትም ። አንድ ሰው በተለያዩ የዕውቀት መስኮች ምርምር ሊያደርግ ይችላል ። ሆኖም በአንድ ሙያ ለብዙ ዘመን የሠለጠነ ሙያተኛ ሌላውን የዕውቀት ዘርፍ በተመሣሣይ መልክ ጠልቆ ሊመረምር ስለማይችል በሌላው የዕውቀት ዘርፍ የሠለጠነው ሙያተኛ የሚያደርገውን ምርምርና ፈጠራ በመከታተልና ሂሳዊ ትችት በማቅረብ ተሣታፊ መሆን ፤ ይህም ብቻ ሳይሆን ራሱ በዕውቀት ረገድ አድማሱን ሰፋ አድርጐ ለሌሎችም መጥቀም ይችላል ።

ምርምርና የምርምር ጥናት ለምን አስፈለገ የሚለውን ለመመለስ በኢትዮጵያ ተጨ
ባጭ ሁኔታ ለምርምር ሂደት ጠንቅ የሆኑ ባህሪዎችንና አሠራሮችን እንዲሁም ፀረ- ምር
ምር እርምጃዎችንና እምነቶችን በመጠኑ እንጠቅሳለን ። በቀድሚያ መተቸት የምንፈል
ገው "አንመራመር" በሚለው አሉታዊ አስተያየት ላይ ነው ። ያገራችን ባህል ለምርምር
በር የከፈተውን ያህል የምርምርንና የተመራማሪዎችን ጥረት ተስፋ የሚቆጭ ገፅታም
አለው ። በአንድ በኩል የአበውን አባባል መነሻ አድርገን ለገወስድ "መጠየቅ ያደርጋል
ሊቅ" የሚለውን መመራመርን ፣ መጠየቅን ፣ ማሰብን ፣ መተንተንን ፤ ...የሚያበረታታ
ምሳሌ እናገኛለን ። በሌላ በኩል ደግሞ የዚህ ተፃራሪ የሆነ በሃል ለፍኖ እናገኛለን ።
አንመራመር የሚለው ወገን ክስተቶችን ሆነ ማንኛውንም ነገር በጭፍን እምነት የሚቀበ
ልና የተቀበለውንም ያለገደች ጥያቄ የሚያስተጋባ ወይም በሥራ ላይ እንዲውል የሚጥር
ነው ። መጨረሻ ላይ ግን ሀሳብ አመንጪውና በጭፍን እምነት ተቀብሉ የሚያስተጋባው
ሰው ያላቸው ግንኙነት የእኩልነት ሳይሆን የበላይና የበታች ዝምድና ከመሆን አያልፍ
ም ። ዞሮ ዞሮ ሀሳብ አመንጪውና ተቀባዩ በአክብሮት የሚተያዩ አይሆኑም ። ጭፍን
አማኙ በቂልነት ፣ በየዋህነት የሚታይ ገዑስ ፍጥረት እየሆነ ይሄዳል ። በሰው ልጆች
እኩልነት ላይ የተመሠረተ ግንኙነት ሲኖር ማንኛውም ሀሳብ ያለገደች ጥያቄና ሂሳዊ ትች
ት ፣ ያለገደች ግምገማና ትንታኔ እንዲያልፍ አይደረግም ። የምርምር ዘዴ የሚያውቀ
ተመራማሪ ይህን ዕውቀት የበላይነት መፈለጊያና ማፅደቂያ ለማድረግ ከመሻት ይልቅ ያለ
ውን ሳሳወቁት ለማዳረስ ያልተቀጠበ ጥረት ማድረግ ይጠበቅበታል ። ሆኖም ደግሞ ለአ
ንድ የምርምር ዘዴ ሰጋጆች እንዳይሆኑ ሰዎች እንዲተቹበት መጋበዝ ፣ ማበረታታት ተገ
ቢ እርምጃ ነው ። በዚህ ዓይነት ሂደት ማንም ሰው ፍጹም አዋቂ ማንም ደግሞ ፍጹ
ም አላዋቂ ሆኖ አይተያይም ። የመከባበር ፣ የመመሳሰል ፣ አብሮ የማደግና አብሮ
የመኖር ዝንባሌ ሊጠነክር የሚችለው ይህ ሲሆን ይመስለናል ። ባገራችን አንመራመር
የሚለው አስተሳሰብ ጉልቶ የሚታየው ቀኖናዊ አስተሳሰቦች ሰፍነው በሚገኙበት አካባቢ
ነው ። ግትር አስተሳሰቦች ለምሳሌ አንድ ዓለም ፣ አንድ ሀሳብ ፣ አንድ ዓይነት አስተ
ሳሰብ ፣ አንድ ርዕዮተ-ዓለም የሚል "አንዳዊ" አስተሳሰብ ቀኖናዊ መንገድን ሊከተል
ቀይቷል ። በሌላ በኩል ደግሞ ፣ "ፍጹማዊ" አስተሳሰቦች ለምሳሌ ያህል ለመጥቀስ ፍጹ
ም እውነት ፣ ፍጹም አንድነት ፣ ፍጹም ውህደት ፣ ፍጹም ጠባት ፡...የመሳሰሉት ሲገሸ
ራሽሩና ያለምርምር ያለተችት ፣ ያለጥያቄ ሲታመንባቸው ቀይተዋል ። እነዚህ ቀኖናዊ
አቀራረቦች የሚያገለግሉት በጭፍን እምነት ላይ ሕልውናቸው ለተመሠረቱ ተቋሞችና
አቋሞች ብቻ ነው ። ተለዋዋጭ በሆነው ዓለም ላይ ፣ ማንኛውም ክስተትና ኢክስተት
ሁሉ የማያቋርጥ እንቅስቃሴና ለውጥ በሚያደርግበት ጊዜ አንዳዊና ፍጹማዊ ቀኖናዊ
ግትር አቋሞችና የአስተሳሰብ ፈለግ ውጤቱ አሉታዊ ነው ። መመርመር ፣ መጠየቅ ፣
መፈለግ ፣ መተቸት ፡... በ"ሀቅና" በ"እውነት" መካከል ያለውን ልዩነት ፣ ቀኖናዊና ቀኖ
ናዊ ባልሆኑ ተንቀሳቃሽ (ተችታዊ) ወይም "ሳይንሳዊ" አስተሳሰቦች መካከል ያለውን ልዩ
ነት ለማጥበብ የሚረዱ መሣሪያዎች ናቸው ። ሆኖም ምርምርና የምርምር ውጤት ለሰ
ው ልጆች እኩልነትና እኩሳዊ ተሣትፎና ጥቅም እንዳያገለግል ከተደረገ የሚያስከትለው
ጥፋት የዚያን ያክል ይሆናል ። ምርምር የተመራማሪዎችን ተህትናና በጐ ፈቃድ ይጠይ
ቃል ፤ አለዚያ የማጥቂያ ፣ የመግዣ ፣ የበላይነት... መሣሪያ ከመሆን አያልፍም ። ጭፍ
ን እምነት አማኞችም የምርምር ሂደት እንዳይጐለምስና እንዳያብብ የሚያግዙ ሀይሎች
ከመሆናቸው ሌላ አምባገነንነትን ፣ ጭቆናን ፣ ኢምክንያታዊና ፀረ-ዲሞክራሲያዊ ርምጃ
ዎችን የሚያራምዱ ወገኖች ወደመሆኑ ይገፋሉ ።

አንመራመር የሚለው አመለካከት ጭፍን እምነትን መሠረት ያደርጋል ስንል እነዚህ

እምነቶች ምን እንደሚመስሉ አንዳንድ ማስረጃ ለማቅረብ እንሞክራለን ። ለምሳሌ ያህል "ዝንብ አፉ ውስጥ ገባች ጠላ ልጠጣ ነው " እና "እንቅፋት መታኝ ላይቀናኝ ነው " የሚሉ ዓይነት እምነታዊ አስተሳሰቦች ምክንያት አዘል እንደልሆኑ መገንዘብ አዳጋች አይደለም ። ለሚያምንበት ሰው ግን ቀጥተኛ የሆነ ትርጉም አለው ። ሆኖም የነዚህ እምነቶች መነሻና መድረሻ ቢጠና ምናልባት ቀጥተኛ ትርጉማቸውንም ባይሆን በጀርባቸው ያለውን ምክንያት መረዳት ይቻል ይሆናል ። ሌላው ዓይነት ድምዳሜ ደግሞ መመርመር ጨርሶ ፋይዳ እንደሌለው ለማስረዳት የሚሞክር ነው ። ለምሳሌ "ከፀሐይ በታች አዲስ ነገር የለም " የሚለው አባባልና "ተመራምረን የት እንደርሳለን" የሚለው አባባል ሁለቱም ተደጋግመው የሚነገሩ አስተያየቶች ናቸው ። የነዚህ አስተያየቶች ምንጭ የተለያየ ቢሆንም በሕብረተሰቡ መካከል ተመሳልሰው ሲነገሩ ወደ እምነት ተለውጠው ሕብረተሰቡ የምርምርን አስፈላጊነት ጨርሶ እንዳያይ ኬላ ይፈጥራሉ ። የነዚህ አባባሎች ጀርባ ቢመረመር ጠለቅ ያለ ትርጉም እንደሚኖራቸው በመዘንጋት አይደለም ። ስለዚህ አስተያየቶችንና ባህላዊ አባባሎችን ደርቀው እንደቆሙ ክስተቶች በመቁጠር በአምልኮ ወይንም በጭፍን እምነት ከመመልከት ይልቅ አበው የሠጡትን ምሣሌ ተከትለን "መጠየቅ ያደርጋል ሊቅ" በሚለው ጉዳና ለመጓዝ ሚዛናዊ የሆነ ተችታዊ (ሂሳዊ)አቀራረብን ስንቅ ማድረግ ይኖርብናል ።

በሁለተኛ ደረጃ ማገሣት የምንፈልገው ነጥብ መጽሐፍ ላይ የሠፈረው ሀሉ ወይንም አንድ ታዋቂ ሰው የተናገረው ሁሉ የማይሻር ፣ የማይሻሻል ፣ የማይተችበት ... አድርጐ የመውሰዱ ባህል ላይ ያተኰረ ነው ። አንዳንድ ክርክሮችን ለመርታት ማመሳከሪያ የሚሆኑት እነዚሁ ናቸው ። በሀሳቡ ላይ ተጨባጭ ምሣሌዎች ፣ ተመክሮዎችና ማስረጃዎች ከማቅረብ ይልቅ መጽሐፉ የሚለውን ወይንም አዋቂ ሰው የተናገረውን ማሥረጃ በማድረግ የመርታቱ ወይም የተቃራኒውን ሰው አፍ የመዝጋቱ ባህል አሁንም የሚሠራበት ዘዴ ነው ። ምርምራዊ ዘዴ ይህን ዓይነት ዘዴ ተቃርኖ ቆሟል ። ምርምራዊ ባህል የያንዳንዱን ሰው ማንነት ከፍተኛ ቦታ ይሰጠዋል ። አዋቂ ሰው መከበር ያለበት ቢሆንም ፣ መጽሐፍ መጠቀስ ቢኖርበትም ሁለቱንም በአምልኮ ደረጃ ማየት ከጥቅሙ ይልቅ ጉዳቱ ያመዝነ ነው ። የተጋነነ አመለካከት ጥቂቱን ሲጠቅም አብዛኛውን ይጐዳል ። ይህም ማለት አንድ ታዋቂ ሰው የሚለውን የሚያስተጋቡና ሁልጊዜ የሚደግፉ ሰዎች በዚያ ታዋቂ ሰው ጥላ ሥር የሚያገኙት ጥቅም በመኖሩ ያ ሰው እንዲመለክባቸው ይሻሉ ፤ በዚህን ሂደት ወቅት ያን ታዋቂ ሰው የሚቃወም ግለሰብ ሆነ ቡድን ወዲያውኑ የከረረ ቅራኔ ውስጥ ያስገባቸውና ፈጥነው መሣሪያ ወደ መማዘዝ ደረጃ ይደርሳሉ ። መጽሐፉን መጥቀስ የሚያምነውም ሰው በተወሰነ ደረጃ ይህንን መሳይ ተፅዕኖ በብዙ ሰዎች ላይ ያሳድራል ። ምርምራዊ ፣ ተችታዊ ፣ ትንተናዊ ባህል ግን የሀሳቦችን መፋጨትና በሂደቱም ወቅት የሚነሡ ቅራኔዎች በሰላማዊ መንገድ የሚፈቱበትን ዋስትና አብሮ ይዞ ይጓዛል ። ሀሳቦች በሚፋጩበት ወቅት ግለሰቡ ቀጥታ እንዲመታ ሆን ብሎ የሚሠነዝረው ያክርክር ነጥብ ስለማይኖር ተከራካሪዎች የተነሡበትን ነጥብ መፍትሄ ለመሻት ነፃ በሆነ መንፈስ ይከራከራሉ ። ተከራካሪዎችን ሆን ብሎ ለማሳፈር የሚነሣ ክርክርም ቢኖር በምክንያት አዘል ክርክር ፋርሽ ስለሚሆን ለምን ይህ ነጥብ ተነሣ ብሎ ቅር የሚያሰኝ አይሆንም ፣ ወይንም አያኰራርፍም ። ስለዚህ መጽሐፍ ውስጥ ያለ ጥቅስ ሆነ ታዋቂ (አዋቂ) ሰው የተናገረው ቃል ለማስረጃነት በሚቀርብበት ጊዜ እንደፍፁማዊ የማይሻር ቃል አድርጐ መውሰድ መጽሐፉ የተጻፈበትን ዓላማና የአዋቂውን ሰው ዕውቀት የሚያፋልስ ስለሆነ በተገቢው መንገድ የመጠቀምን ባህል ማሳደግ ይኖርብናል ።

በሶስተኛ ደረጃ ማንሳት የምንሻው "ማወቅ አደጋ ነው " የሚለውን ፀረ-ምርምር አ

ለተያየት የሚመለከት ነው ። አንድ ግለሰብ ወይንም ቡድን ዕውቀትን በገበየ ቁጥር ፣
አዲስ ነገር በፈጠረ ጊዜ ሊከበርና ሊመሠገን ይገባል እንጂ ሊቀጣበት ወይም ሊንኳሰስ
በት አይገባም ። ባገድ ሕብረተሰብ ውስጥ ዕውቀትን ተፃረው የቆሙ ሀይሎች መኖራቸ
ውን አመልካች ነው ። ዕወቀት ለምን እነዚህን ሀይሎች ያሰጋቸዋል ቢባል ምክንያቱም
ረግቶና ፀንቶ የቆየው ባህል ለነርሱ መሰንበቻ ፣ የሀይላቸው ዋስትና ስለሆነ ብቻነው ።
አዲስ ነገር ፣ አዲስ ባህል የነዚህን ሀይሎች ምቾት ያናጋዋል ። እነርሱም የብዙሀኑን
ጥቅም ወይም የምልዐተ-ህዝቡን ዕድገት ለለማይሹ የራሳቸውን መደላደል ብቻ ትኩረት
ሠጥተው ይከናከናሉ ። ስለዚህም ከእውቀት አመንጪዎች ፣ ከእውቀት አስፋፊዎች ፣
ከተመራማሪዎች ጋር ያላቸው ዝምድና በተፃራሪ ቀራኔ የተመላ ይሆናል ። በዚህ ምክን
ያት ተመራማሪዎች ላይ የተለያየ ተፅዕኖ ማሳደር ይጀምራሉ ፤ ተመራማሪዎችም ተፅዕ
ኖው ሲበዛ ለምን አወቅን ወደማለተ ፀፀት ሊገፉ ይችላሉ ። ይህ ዓይነት አደጋ ብዙው
ን ጊዜ በመንግሥትና በተመራማሪዎች መካከል ያለውን ዝምድናና ቀራኔ ያመለክታል ።
ተመራማሪዎች ፣ አዋቂዎች ፣ ተቺዎች ነፃ የሆነ መድረክ ያስፈልጋቸዋል ። መንግሥት
በቁጥጥሩ ሥር ሊያውላቸው ከሚሻ ይልቅ ድጋፍ እየሠጠ ምርታማና ፈጣሪ ዝንባሌአቸው
እንዲያድግ ቢያደርግ ለሕብረተሰቡ በሙሉ የሚሠጡት ጠቃሚነት የላቀ ይሆናል ። የምር
ምራቸውን ውጤት በሥራ ላይ ለማዋል ዋስትናና ድጋፍ ካገኙ ደግሞ ለምርምር ጥናት
ጥብቅ አቋም ይዘው ያለሥጋት እንዲቀጥሉ ይረዳቸዋል ። ያወቁትንም ዕውቀት በጥቅም
ላይ በማዋላቸው ግላዊ ደስታና እርካታ ይሠማቸዋል ፣ ብሎም ደግሞ ለሕብረተሰብ ዕድ
ገት የሚሰጡት ጥቅም እየላቀ ይሄዳል ። በከፍተኛ ደረጃ በመንግሥት ተቋሞች የሚካ
ሄዱ የምርምር ጥናቶች የተመራማሪዎችን ግላዊ ስሜት የጠበቀ ፣ ለምርምር ማስኬጃ
የሚፈለገውን ቁሳዊና የበጀት ድጋፍ ያሟላ እንዲሆን ይጠበቃል ። በግለሰቦች አነሳሽነት
የሚካሄዱ የምርምር ጥናቶች ደግሞ ከላይ እንደጠቀስነው ነፃ የሆነ ፣ ተፅዕኖና ፍራቻ
የሌለበት አካባቢ ያስፈልጋቸዋል ። በተለይ ሀገራችን ውስጥ ያሉ እክሎችን ለማስወገድ
በጥናትና በምርምር መክበብ የጊዜው ግዴታ ነው ። ማወቅ አደገኛ ነው የሚል አስተሳ
ሰብ እንዳይዛመትም ማወቅ ፣ መመራመር ፣ መጠየቅ መፈለግ ፣ መፍጠር ...ተግባር
ላይ ያሉ ሙያተኞች ተገቢው ክብርና እንክብካቤ ያስፈልጋቸዋል ፤ የማወቅ ፍራቻ የሕ
ብረተሰብ እድገትን ፣ የግለሰቡንም ህልውና የሚፃረር ነውና ።

በሀገራችን ተጨባጭ ሁኔታ ለምርምር ጥናት መራመድ እክል ሆነው ከቆዩት ተግባ
ሮች መካከል ያገዳገዱቱ ምሁራንና ሊቃውንት አመለካከት ነው ። በተለይም ከውጭ
ተምረው ሀገሪቱን ማገልገል የሚገባቸውን ክፍሎች ይመለከታል ። ቀደም ብለን ካነሣ
ናቸው ቃለ-አጋኖአዊና ጽንፋዊ አስተያየቶች አንፃር ሲታይ አንዳንድ ከፍተኛ ትምህርት
የተማሩ ኢትዮጵያውያን ሀገሪቱ ልትንከባከባቸው የማትችል ፣ ለተማሩት ትምህርት የማት
መጥን ፣...አድርገው ይመለከታሉ ። ኢትዮጵያ ኋላ-ቀር ስለሆነች ሀገሪቱ ከምትፈልገው
በላይ ተምሬአለሁና ወደሀገር መመለስ ጥቅም የለውም የሚሉም አሉ ። ይህን አመለካ
ከት ሀገር በመካድ ደረጃ ባናስቀምጠውም ባስተሳሰብ ደረጃ ግን ትክክለኛ እንዳልሆነ መ
ጥቀስ ተገቢ ይመስለናል ። አያንዳንዱ ምሁር የሀገሪቱ ሁኔታ ምቹ ሆኖ እንዲጠብቀው
ሲመኘና ሲጠይቅ ፍየል ወዲህ ቅዝምዝም ወዲያ ሆነው ይቀራሉ ። ከምርምራዊ ጥናትና
ሥራ መስፋፋት አንፃር ስንመለከተው ለሀገሪቱ የሚያስፈልጋት የሰለጠነ የሰው ሀይል አቅ
ጣጫው ወደውጭ እየሆነ ተራቁታ መቅረቷን መገንዘብ ይቻላል ። ኋላ-ቀርነትን ከሚያ
ስከትሉት ነጥቦች አንደኛው ይህ ቀራኔያዊ ክስተት ይመስለናል ። ሀገሬ ለኔ ምቹ ሆና
ትጠብቀኝ ከሚል አመለካከት ከመነሳት ይልቅ ሀገሪቱን ለምልዐተ-ሕዝቡ ምቾት ለማዘጋ
ጀትና ለማላደግ ምን ሳድርግ ብሎ አያንዳንዱ ምሁር ራሱን ዝቅ ማድረግ ይጠበቅበ
ታል ። ይህ ሳይሆን ቢቀር "አለቅጥ ተምሬአለሁ "የሚለው ምሁር መጨረሻው የስደት

ኑሮ ይሆናል ። ይህኛው አማራጭ ደግሞ የራሱ የሆነ አስከፊ ገፅታ እንደለው ማወቅ አደ
ጋች አይደለም ። ሀገሪቱ በምርምር ጥናት ደረጃዋን እያሳደገች የሌላው ዓለም ሕዝብ
ከደረሰ በት ደረጃ ለመድረስ እንዲሁም የራሷ የሆነ የዕድገት ጐዳና መተለም እንድትችል
"አለቅጥ" በተማረው ክፍልና በሀገሪቱ የዕድገት ፍላጐት መካከል ያለው ጥያቄ ተገቢ
ውን አልባት ማግኘት ይኖርበታል ።

የምርምር ጥናትን በኢትዮጵያ ለማካሄድ የምንጠቀምባቸው ዘዴዎች ላይ መተቸት
ተገቢና ወቅታዊ ይመስለናል ። ትችቱ በሀገር ውስጥ ዕውቀታዊ ቅርስና በውጭ ሀገር በ
ሚመነጨው የምርምር ዘዴዎች መካከል ያለውን ቅራኔ ይመለከታል ። የዚህ ቅራኔ ዋና
ገፅታ አብዛኛው ኢትዮጵያዊ ምሁር የቀሰመው የምዕራቡንና የምሥራቁን የትምህርት ፣ የ
አሠራርና የምርምር ዘዴ መሆኑ ነው ። ባንፃሩ ደግሞ ጥቂት የሀገር ውስጥ ትምህርት
የተማሩ ሊቃውንት ቢኖሩም እንደዝቀተኛ ሙያተኞች መታየታቸው ፣ የውጭውን ትምህ
ርት የቀሰመው የበላይነቱን መያዙ ነው ። ይህ ሁኔታ በሀገሪቱ ውስጥ የሚካሄደው የም
ርምር ጥናት ውጤትን ምን ያክል ለሀገሪቱ ቀጥተኛ ጠቃሚነት እንደለው ጥያቄ ያነሣ
ል ። ምንም እንኳ ሌላው ዓለም የደረሰበት እንድረስ ቢባልም ለዚህ ጉዞ ቀጥተኛ
መንገድ ወይንም አቋራጭ ሊገኝ እንደማይችል መገንዘብ ጠቃሚ ይመስለናል ። ያንድን
ሀገር ወይንም ክፍለ ዓለም ተመክሮ በቀጥታ ገልብጦ የዚያን ሀገር የዕድገት ፈለግ ለመ
ከተል ሙከራ ማድረግ የሀገርን ተጨባጭ ሁኔታ መዘንጋት ይሆናል ። ያንድ ሀገር ተጨባ
ጭ ሁኔታ የራሱ የሆነ የኢኮኖሚ ፣ የፖለቲካ ፣ የአስተዳደር ፣ የአምልኮት ፣ የባህል ፣
የአስተሳሰብ ... ተመክሮ ክምችት አለው ። ይህም ማለት እያገዳገዱ ዜጋ የዚያ ተጨባ
ጭ ምክንያትና ውጤት ነው ማለት ነው ። ለምሳሌ በአውሮፓውያን ተጨባጭ ሁኔታ የተ
ገነባ ድልድይ ለኢትዮጵያ ሁኔታ እንደለ ሊጠቀም አይችል ይሆናል ። በአሜሪካው ባህል
አንፃር የተቀረፀ ፊልም ለኢትዮጵያውያን የሚሰጠው ትርጉም የተለየ ይሆናል ፣ አውሮፓ
ውያን ስለአፍሪካ አህጉር የነበራቸውና ያላቸው አመለካከት አፍሪካውያን ስለራሳቸው ካላ
ቸው አመለካከት ጋር ፈጽሞ አንድ አይሆንም ። በተመሳሳይም ምዕራብ ሆነ ምሥራቅ
የተፈጠረ የፖለቲካ ፣ የኢኮኖሚ ፣ ሆነ የህብረተሰብ ገድፈ-ሀሳብ ከራሳቸው ጥቅምና ፍላ
ጐት አንፃር የተነደፈ ስለሆነ ለኢትዮጵያ ሁኔታ ቀጥተኛ የሆነ አገልግሎት ሊኖረው አይች
ልም ። ይህም ስለሆነ ውጭ ሀገር የተማረው ኢትዮጵያዊ የተማረውን ትምህርት ከኢት
ዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ ጋር እያዋቀረ ካላጤነው የተማረው ሁሉ ለኢትዮጵያ ሁኔታ ቀጥተ
ኛ አገልግሎት ሊሠጥ አይችልም ። ከኢትዮጵያ ሕዝብ አኗኗርና ባህል ጋር ለማዋቀር
የኢትዮጵያን ሕዝቦች አኗኗርና ባህል ወዘተ ማወቅ ግዴታ ነው ። በዚህ ጥናት ወቅት
የተለያዩ ሁኔታዎችን የሚገልጹ ፅንሰ ሀሳቦች እንዲሁም ለተለያዩ የምርምር ጥናቶች
መንደርደሪያ ንጽፈ ሀሳቦች እየተፈጠሩ ሊመጡ ይችላሉ ። ምሁሩ በተማራቸው ንጽፈ
ሀሳቦች ላይ ብቻ አተኩሮ መጠቀም ከቀጠለ ለኢትዮጵያ ልማትና ዕድገት ቀጥተኛ ፋይዳ
አይኖረውም ። የምርምሩ ጥናት ውጤት በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ የሚያገለግለው የም
ዕራባውያንና የምሥራቃውያንን ጥቅምና ፍላጐት ከመሆን አይዘልም ። በመሀከሉ አንፃ
ራዊ ኃላ-ቀርነትዋን ይዛ ሀገራችን ማዝገሟን ተቀጥላለች ፤ እያገዳገዱ ምሁር ኢትዮጵያ
ዊም የራሱ የሆነ ሕሳቤ አይኖረውም ። ስለዚህ የምርምርና ጥናት አስፈላጊነት ከምሁሩ
አንፃር የራሱን አቋምና አመለካከት እንዲሁም አስተሳሰብ ሂሳዊ ግምገማ እንዲያደ
ርግ ፤ ከሀገሪቱ ልማትና ዕድገት አንፃር ደግሞ የሀገሪቱን ተጨባጭ ሁኔታ መሠረት ያደ
ረገ የሀገር ውስጥን ዕውቀታዊ ምርት የተንተራሰ የውጭ ሀገርን የምርምር ዘዴ ያዋቀረ
የምርምር ዘዴን ተግባር ላይ እንዲውል የሚጠይቅ ነው ።

ደብዳቤዎች

ለሰምና ወርቅ አዘጋጆች፡-

መጽሔታችሁን ከመጀመሪያ ጊዜ አግኝቼ ሳነብ የተሰማኝ ደስታና ለአናንተም ክብር የምችለውን የሞራል ድጋፍ፣እንዲሁም ለከፈታችሁት የምርምርና የውይይት በር ምስጋናዬን ለማቅረብ በዚች አጭር ደብዳቤ ሁሉንም ለመግለጽ አዳጋች ቢሆንም ካደረጋችሁት የማቀራረብ አስተዋጽኦ ምስጋናዬ ይድረሳችሁ እላለሁ። የአገራችን ታሪክና የሕብረተሰባችን ሁኔታ በነፃ መድረክ በቀን ክቦና ሃሳባቸውን ለመግለጽ ሁልጊዜ ለሚአልሙ ወጣት ኢትዮጵያውያን አንዱ እንደመሆኔ መጠን ሰኔ 1979 ዓ.ም በወጣው እትማችሁ "አብዮት፣ሶሻሊዝምና መንግሥት ከንድፈ ሐሳብ ጥያቄ አንፃር" በሚለው ርዕስ ላይ መሠረታዊ ትንታኔዎች አድናቆት ቢያድርብኝም እንኳ፣ በአንዳንድ ነጥቦች ላይ የተለየ አስተያየት ስላአደረበኝ ይህችን አጭር አስተያየት ለማቅረብ ዕድል እንዲሰጠኝ እጠይቃለሁ።

የኔ ልዩነት በሰኔው ጽሑፍ ይዘት ላይ ሳይሆን አብዮት ተካሄዷል ወይስ አልተካሄደም በሚለው ነጥብ ላይ ነው። በአጭሩ አብዮት የሚለውን ቃል ለመተርጎምና ለማብራራት ስንፈልግ ከግዕዝ፣ከማርክስና ኢንግልስ፣ ከሌኒንና ከሌሎች ፈላስፋዎች የተገኙ ቃላትና ሐረጎች እንዲሁም ከሌላ ሀገሮች የተገኙ ተመክሮዎች መንደርደሪያ ነጥቦች ሊሆኑ ቢችሉም እንኳ ውሳኔ ላይ ለመድረስ የምንችለው በአገሪቱ ውስጥ ይንፀባረቁ የነበሩ የኢኮኖሚ የፖለቲካ ሁኔታን የህብረተሰቡን ታሪካዊ የእድገት ደረጃ መንደርደሪያ ነጥብ በማድረግ ላይ ነው። የኢትዮጵያ ህዝብ ባለፈው የፊውዳል ሥርዓት ተከፋፍሎ የተገዛ ከመሆኑም በላይ ህብረተሰቡ መሠረታዊ የኃራ ኑሮ የፖለቲካና የኢኮኖሚ ተቋሞች አስከሌት

ደረስና የኢትዮጵያ ምድርም የተለያዩ ቋንቋ በሚናገሩ በተለያዩ ሃይማኖት የሚያምኑ፣ የተለያዩ ባሕልና ልማድ ባላቸው ህዝቦች የታጐረች ከመሆኑም በላይ የእርስ በርስ የጥቅም መተሳሰር መርሀ በሌለበት ህብረተሰብ ውስጥ የተለያዩ ፖለቲካ አመለካከትና አዝማሚያ ቢኖር አያስደንቅም። የተማረው ክፍልም የትምህርቱ ዋጋ ባህልና የተመከረው ይዘት ከህብረተሰቡ የታሪክና የእድገት ደረጃ ጋር ምንም አይነት ዝምድና አስከሌለው ደረስ ከ1966 ዓ.ም ጀምሮ ያለውን የአገራችንን ሁኔታ የእርበኝነትና የአገር ስሜት ያላቸውን ኢትዮጵያውያን በልዩ ልዩ መንገድ ቢመለከቱት ግለሰባዊ ድክመት ነው ተብሎ አይተችም። በመፅሐፉ ላይ እንደተገለጸው "----- አብዮታዊ ሂደት ነው ተብሎ ቢታሰብ የሚያምን ሰው ቢኖር -----ሀሊና የሌለው ፍጡር ከመሆን በስተቀር ሀሊና ያለው ሰው አይደለም። "(ገጽ 45) የሚለው ሀረግ ሳይንሳዊ ትንታኔ ያዘለ አይመስለኝም። በተጨማሪም አብዮት ተቀለበሰ ወይንም አብዮቱ የወታደር የስልጣን መሸጋገሪያ ድልድይ ብቻ ሆኖ ቀረ ማለትና በአገሪቱ ውስጥ አብዮት አልተካሄደም ብሎ መካድ በጣም አስቸጋሪ ነው።

እንደእኔ አመለካከት የኢትዮጵያ 1966 ዓ.ም እንቅስቃሴ ከአገሪቱ የምጣኔ ሀብት ዕድገት ጋር ሲነፃፀር የጥቂት ህዝቦች በፖለቲካ የመደራጀትና የንቃት ሀሊናቸው ገደብ ሲመዘን፣ የገዢው ክፍል ህብረተሰቡንና የምርት ስልቱን ከመቆጣጠር ከማሳደግ አለመቻሉ፣ በገጠሩ የገባሮች ብዝበዛና ጭቆና በየጊዜው እየናረ መሄድ፣ በከተማው የኑሮ ውድነት ድህነት ብቻ ሳይሆን ነፍስ ከበርቴውንና የገዢውን ክፍል አባሎች መንካት፣ በመጨረሻም ከሰው ልጆች ዕለታዊ ኑሮ ጋርና ከሕብረተሰቡ ታሪካዊ ዕድገት ጋር አብሮ የሚጓዝ ሀካዊ የሆነ ክስተት መኖር እስካለ ድረስ የአብዮቱ መፈንዳት የታሪክ ደረጃ ነው ብዬ አምናለሁ። ቢሆንም ግን በዚያ ወቅት ራሱን ችሎ አቋሙን አስተካክሎ በተጠናከረ ቅንጅት በእርበኝነት ስሜትና በጀግንነት ባህል አስተባብሮ ህዝቡን የሚመራ አንድም የፖለቲካ ድርጅት አልነበረውም። ከኢትዮጵያ ህዝብ ቁጥር ሁለት ከመቶ የሚሆነው ሠርቶ አደር (በኢሕአፓ አመራር ላብ አደር ወይም በመኢሶንና ደርግ አመራር ወዛደር) ወይንም ከሦስት መቶ ሺህ የማይበልጡ ተንቀሳቃሽ ሀብትና ቋሚ ንብረት የሌላቸው ሰዎች እንኳንስ ሠላሳ ሚሊዮን የሚሆን ህዝብ

ከመምራት ቀርቶ የራሳቸውን ጥቅምና ፍላጎት የማያውቁ፣ የተቀነባበረ የድርጅት ተመክሮና ስልት የሌላቸው ነበሩ። እርሶ አደሩም ጭቆናውና ብዝበዛው ብሶት በመሬት ባላባቶች ላይ አምጽ ቢነሳም የጉዞውን መድረሻ ያላወቀበት ወቅት ነበር። የኢትዮጵያ ንዑስ ከበርቴና ቢሮክራሲው ክፍል ምንም እንኳ በኑሮ ዋጋ ውድነት ምክንያት ተቃውሞውን ቢያሰማም እንኳ ታማኝና ገልጋዮቹን የሚያተርፍ ምሁራዊና አብዮታዊ ባህል ስላልነበረው በታዛቢነት ነገሮችን ከመመልከት አልፎ አስተዋፅኦው ጉልህ አልነበረም። እኛ ተማሪዎችም በኢህአፓ፣ በመኢሶንና በልዩ ልዩ ድርጅቶች ከመከፋፈላችን በፊት በወንድሞቻችንና በእህቶቻችን ፈለግ ተከትለን የከፈልነው መስዋዕትነትና የተጫወትነው ሚና በታሪክ ከፍተኛ ቦታ ቢኖረውም እንኳ ንቃተ ህሊናችን በባዕዳዊ ርዕዮተ ዓለም የተመረኮዘ ነበር። በተለይም በማርክስና በሌኒን ጣዖት አምላኪ ከመሆናችን በላይ የነሱ መርህና ንድፈ ሀሳብ ከአገራችንም ሆነ ከሌሎች ታዳጊ አገሮች የዕድገትና የብልጽግና ሕግ ነው ብለን ተቀብለን ነበር። በመጨረሻም ወታደሩ የራሱን ኢኮኖሚያዊ ጥያቄ መሠረት አድርጎ ወደ ስልጣን ጎዳና ሲያመራና እንዲሁም ቀደማዊ ኃይለ ሥላሴን ከስልጣን ከማውረዱ በፊት እንደራሴዎችንና የቀድሞውን መንግሥት የምክር ቤት አባሎች በቁጥጥር ስር ሲያውል በዚያ ወቅት ተገኝቶ በውሳኔና በውይይት መድረክ ደፍሮ የተሳተፈ አንድም የህብረተሰብ ክፍል አልነበረም። ከዚህ በላይ የገለጽኋቸው ነጥቦች ታሪካዊ ሀቆች ሆነው ከተገኙ እንዴት ወታደሩ በቀላሉ ስልጣን ከመውረስ እንደቻለና ምን ዓይነት ምክንያቶችን አቅርቦ ሥልጣኑን በእጁ የማሳደር ፍላጎት እንደነበረበት የሚያመለክት መስለኛል። ከዚያ ከተከተለው ጭፍጨፋና ጭቆና የደርግ ባለስልጣኖች ሁኔታዎችንና የግል ስልጣናቸውን በመጠቀም ያደረጉት ፀረ-ሰብአዊ ድርጊት ቢሆንም ምን ዓይነት ችግር አጋጥሟቸው ነበር ወይንም እንኳንስ ከተራ ኮለኔልና ወታደር ቀርቶ ብቁ ተመክሮ ካላቸው ግለ-ሰቦች እንኳ አስቸጋሪ ከሆነ የኢኮኖሚ ውድቀት የፖለቲካ ቀውስና በህብረተሰቡ ውስጥ የፀጥታ አለመረጋጋትን አስመልክቶ ምን ምን ያህል እውቀትና ተመክሮ ነበራቸው ብለን እራሳችንን መጠየቅ ያለብን ይመስለኛል።

ደርግ ስልጣን በእጁ ከጨበጠ ጀምሮ የተወከሉት ድርጅቶች የሰርቶ አደር ፓርቲ መቋቋም ወይንም በሌላ አነጋገር ከሶስት መቶ ሺ የማይበልጥ ንቃተ

ህሊናቸው ኋላ ቀር በሆኑ ሠራተኞች ከሰላሳ ሚሊዮን በላይ የሚሆን ደምራ የሚል አቋም ነበራቸው እንጂ የኢትዮጵያ ታሪክና ባህል የሚያኮራ መርህ አልነበራቸውም። ነገሩን ባጭሩ ከመደምደም ወታደሩ ያለፈው ጨቋኝ የገዥ ክፍል ጥሎት ያለፈውን ባዶ ቦታ ሞላ ከማለት ያስደፍራል። ከሀገር ወዳድነት ስሜት ወደ ኮሙኒስት አዝማሚያ ያዘነበለውም የምዕራብና የምሥራቅ አውሮፓ የኮሙኒስት ፓርቲ አባል የሆኑ ግለሰቦች ወደ አገሪቱ መጉረፍ ከጀመረበት ጊዜ አንስቶና (እነዚህ ሀይሌ ፊዳ ያሉ ሰዎች) የመኢሶንንና የኢሕአፓ የፖለቲካ ንትርክና የርስ በርስ ጦርነት ከፈነዳበት ጊዜ አንስቶ ነው።

ከዚህ በላይ የዘረዘርኳቸው ነጥቦች የአሁኑን ቢሮክራሲያዊ ወታደራዊ መንግሥት ሽፋን የሚሰጡ ሳይሆን ወይንም ባለፉት ዓመታት የተደረገውን ጭፍጨፋና ሽብር የሚክዱ ሳይሆኑ ያለፈውን ታሪካችንንና ያሁኑን ሁኔታዎች አጣምረን ያገራችንን ሁኔታዎች በመከታተል ሕሊናችን እንዲዳብርና የአገር ወዳድነት ትክክለኛ ምሁራዊ ባህል ለማሳደግ ይረዳል ብዬ ስላመንኩ ነው።

እንደ **የሰምና ወርቅ** አንባቢ በአንባቢዎች የደብዳቤ አምድ እንደገለጸው (ነአምን ዘለቀ፣ ሰምና ወርቅ ቅጽ ፩ ቁጥር ፬) ሁልጊዜ ስልጣን የያዙትን ግለሰቦች ከመንቀፍ ይልቅ የአገሪቱን ታሪካዊ ዕድገትና ተጨባጭ ሁኔታዎችን ብንመረምር የተሻለ ነው።

ጌታቸው መኳንንት
ቶሮንቶ/ካናዳ
ነሐሴ 6 ቀን 1979 ዓ.ም።

ከሰምና ወርቅ አዘጋጆች፣

"ሳንሱር አፍኖ ከያዛቸውና መተንፈሻ ቀዳዳ ሲፈልጉ መከስተኛ ደል ካገኙት የሕብረተሰብ ክፍሎች መካከል የተማረውን ክፍል እናነሳለን"[1] የሚለው ታሪክ ትዝታ በዚሁ መጽሔት ባለፈው እትም ርዕስ አንቀጽ መውጣቱ ሚከፊያ ነው።

የተጠቀሰውን መከስተኛ አጸክ ከሚሠገኘት መራራ ጸዋ የተቀበሉ ብዙ ወገኖች የከፍተህ ወሀኒ ተግከዋል። "ከአንጸ ሦስት ጊዜ የህል (ጥቃቅኑን ሳልቆጥር) አለአግባብ በታሰርኩበት ወቅት ከደረሱብኝ ከፍተኛ በደሎች ዋና ዋናዎቹ፣ በሞራሌ ላይ የደረሰብኝ የማይጠገን ስብራትና በአካላዊ የጤንነት ይዞታዬ ላይ ያስከተለብኝ የማይሻር ጸዊ ይኙባቸዋል"[2] ይላሉ በየጊዜው የደረሰባቸው ብደል ያንገፈገፋቸው ደራሲ።

በተለይም ከ1950 ዓ.ም በኋላ የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የተማሪዎች ማኅበር ከተቋቋመ ጀምሮ የነበረውን ስርዓተ መንግሥት የሚያወግዙ ጽሑፎች በአያሌ ተሰራጭተዋል። በአደባባይም ተነበዋል።

"ቀማር ጨዋታ ተጫውቼ፣
አጠብጥቤ ቀረሁ ተረትቼ።
ምነው ዕጸሌ በሰመረ፣
ዘውዱን ገልብጬ በነበረ"[3] የሚሉ ዓይነቶች በየጊዜው ተጸርሰዋል።

"--በስነ ጽሑፍ ባሕል በማራመድ በኩል በሀገሪቱ ውስጥ--- በትምሕርት ላይ የነበሩ ተማሪዎች አዎንታዊ አስተዋጽኦ"[4] ካደረጉት መሐል አንዱ ገሞራው በሚል የብዕር ስም የሚጠሩት አቶ ኃይሉ ገብረ ዮሐንስ ናቸው። አቶ ኃይሉ ከተማሪ ቤት እንዲባረሩ፣ ከዚያም ዓከም በቃኝ እንዲማቀቁ ካስደረጋቸው፣ በጊዜው "በረከተ መርገም" በሚል ርዕስ ከጻፉት ግጥም ከመጥቀስ፡-

"አልሰማሽ እንደሆን አልገባሽ እንደሆን ምድር የኛ አደራሽ፣
ስላቀፍሽው ፍጡር ያለውን ዓላማ ምናምንቴ ሐሳብ
እንዳንዱን ልንገርሽ"።
አዎን እንዲህ ይልልኛል፤
ካፈርሽ ሰው ሆኖ፤ ኋላም አፈር ሲሆን የሚሆንሽ አካል። "
"--- ደሀ ጌታ ሆኖ ከመግገብ ከበቃ
የቁንጫ እንጀት ማንን ተመገቦ፤ እንደምን ይጠርቃ?

- - - - - - - - - - - - - - - - -

ጽሬቱ ቡትቶ ክብሳችን ቢኳኳል፣
የቆማጮች ሕይወት ከምን ይበጸካል?

- - - - - - - - - - - - - - - -

ዘገጃቱ ክምር ሁሉም እንዲደርሰው ትምህርት በሰፋ
ከብዙ ዘመናት ከኖረበት ሀገር ዘመድ ድንቁርና እንዴት ድንገት
ይጥፋ?"

እኒህ አድናቆቴንና አክብሮቴን የተረፉ ከያኒ ወህኒ በመታሠራቸው ብዙ ጽሑፎቻቸው በመንግሥት በመወረሳቸው ምሬታቸውን ሲገልጡ፡-

"በመጽሐፎቼ ላይ ከወርድ በታከው መቅሠፍት ምክንያት ኢትዮጵያዊነቴ ቀርቶ ሰብአዊነቴ ጭምር አጅግ በጣም አሳዝኖኛል። -- አያደርጉት ሆነና እንጂ መፈጠሬን ጭምር የጠላሁባቸው መራራ ቅጽበቶች አጋጥመውኝ ነበር"[6] ይላሉ።

የነበረው ባላባታዊ ስርዓት በዕውቀት ስም ድንቁርናን ሲያጸብር፣ በፍትህ ስም ወንጀል ሲያነግሥ፣ ጥቆና የበዛበት የብዙሃኑ የኢትዮጵያ ሕዝብ ሰቆቃ እንደም የሚሰማው በአቶ ኃይሉ አይነት ጸሐፊች አማካይነት ነበር። የተማሬውን ዓለም አስመልክተን አቶ ኃይሉን ጠቅሰን እንጂ ብዙ ወገኖች በዚህ መስክ ያደረጉት መዋጮ ቀላል አይደለም።

ከዩኒቨርስቲው አምባ ፈቀቅ ስንል በጊዜው ተማሪዎች የነበሩ ከያኒያን በግዜት ሥራቸው እንዲጸድቅ የተደረገ አይጠፋም። ከ1966 ዓ.ም እንቅስቃሴ በኋላ ሳንሱር መዘዝ ያስከተለባቸው አቶ በዓሉ ግርማ በ1975 ዓ.ም ያሳተሙት "ኦሮማይ" ደግሞ እንደታተም ታግዷል። ከኦሮማይ ከመጥቀስ፣

"ኤዋ አቴ አንተ ታሾፋለህ" በማለት ንግግሬን ቀጠልኩና፡ "አዎ አቴ በእናንተ ቤት የኢትዮጵያ ችግር ሁሉ ባዋጅና በዘመቻ እንደ ሰጋ ጉም በኖ የሚጠፋ ይመስላችሁዋል? ድንቁም እንደሁም አድርጉ የለም። መሠረታዊ ችግራችን ያለምድ ድህነት መሆኑ ቢገባን ጥሩ ነበር። ኋላ ቀርነት ሌላ ትርጉም የለውም። የዋጅ ማጠንከሪያ የዋጅ ጋጋታ፣ ዘመቻ ብሎ ማለት ምን ፋይዳ ይሠራል ብለህ ነው? ትርምስ መተራመስ ተተራምሶ መሞት አቴ መሞኒ."[7] አለች።

ሺ አዋጅ ዳቦ ይሆን ይመስል፣ በሥልጣን ላይ ያለው መንግሥት ከተከሰፈበት ነገር እንደ ባዶ ቃላት ከተራበ ሕዝብ እንደ መፍቲሀ መቅረብ ነው። በየጊዜው ስለሚወጣው አዋጅ መብዛት ሁለት የደርግ አባሎች ሲወያዩ፣

አንደኛው የደርግ አባል "ይህ አዲስ የምንለው አዋጅ ባለፈው ሳምንት የወጣነው አይደለም እንዴ? ሕዝብ ቢጠይቀን ምን እንመልሳለን?" ሲል ሁለተኛው የደርግ አባል ይመልስና "ሕዝቡ እንደሆነ ደንዘዘ ምንም አይከየው። አንተ እንዳልከው ጥያቄ መጠየቅ ከጀመረ ጥያቄ የሚጠይቅ ይረሸናል የሚል አዋጅ እናወጣለን" አሉ ይላል የአዲስ አበባው የመርካቶ ቀልድ።

አቶ በዓሉ በኦሮማይ መጽሐፋቸው ሰበብ በሕይወት የሉም የሚሉ ግለሰቦች አጋጥመውናል። የነገሩን እውነተኛነት ከማረጋገጥ በደብዳቤና በቴሌፎን ወደ ኢትዮጵያ የደረግነው ጥረት አልተሳካም።

ሳንሱርን አልፈው ከ1966 ዓም በፊት በገበያ ከዋሉት ግሩም ድንቅ የልብ ወለድ መጽሐፎች አንዱ **ፍቅር እስከ መቃብር** ነው። ይህ መጽሐፍ ከነበረው ሥርዓት ጥሩ መስታዎት ነው። **ከፍቅር እስከ መቃብር** ለመጥቀስ፣

"የንጉሥ ግብር ዛሬ እንዳየሁት ከሆነ ጥራሽ
አያሥመኝም ከድሀ ቤት ተከምና የሚበላው
ቁራሽ በስንት ጣዕሙ !---

የንጉሥ ግብር ! ግብር መቼም ዕዳ ነው
ታዲያ ንጉሥ ዕዳ ይከፍላል? የለም ሕዝብ ነው
ከንጉሥ ዕዳ የሚከፍለው። ----

ህዝብ ከንጉሥ የሚከፍለው የክብር ዕዳ ነው !
ሕዝብ ከሰውነት ወደ እንስሳነት ደረጃ ራሱን
ዝቅ አድርጐ ተገፍቶ ተመትቶ የሰውነት መብቱን
ክብሩን ሁሉ ትቶ የማይበላ ነገር በልቶ ተንቆ
ተደቅድቆ ከንጉሥ የሚገዛ መሆኑን የሚያሳይበትና
ንጉሱም ያን አየዩ ደስ የሚሰኝበት ዘዴ ነው !
ከሀብቱ ሀብት ከፍሎ እንደሚገብር ከሰውነቱ

ክፍሎ ከንጉሱ የሚገበረው የመንፈስ ግብር ነው ! [8]

መልካም አጋጣሚ ሆኖ **ፍቅር እስከ መቃብር** "ክብር ነክ" በሚል ክስ ተወንጅሎ ከበካዩ የተጠቀሰውን ዓይነት ሐሳብ ያሠፈሩ ገጾች በሳንሡር ጉጠት ያከመመዘዛቸው ነው ።

ባጠቃካዩ ሳንሡር ብቻውን መሠረታዊ የሀገር ችግር አይደለም። ቀጡን ያጣ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ሥርዓት ውካጅ ነው። የፖለቲካ ስልጣን በሕዝብ እጅ ሲደካደል ዴሞክራሲ ያብባልና አደንቋሪ የሆነው ሳንሡር ግባተ መሬት ያኒ ይፈጸማል።

በመጨረሻም ገሞራው (ኃይሉ ገብረ፡ዮሐንስ) "ነጸዱም ጠካቾች" በሚል ርዕስ ከጻፋት ግጥሚቸው፡-

"በሚደ እኖራለሁ የማርፍበት ባጣ፣
አልያም ከዱሬ እሆናለሁ ጦጣ፣
ካገር ግን አልወጣም የመጣ ቢመጣ፣
አልያም እካከሁ፤ካፈርሽ እያብቃኝ በጣም መሮኝ
ከሔጽኩ፤ጻግመኛ ካልመጣ።" [9] እንጸሎት በየጊዜው በተፈጠሩት ሰንካካ ስርዓቶች ምሬት ሰበብ ስንቱ ኢትዮጵያዊ ይሁን እስከመቸም ወደ ሀገሩ ካከመመከስ የወሰነው? እቶ ኃይሉ ከቻይና ከፍተኛ ትምህርት በኋላ ወደ ሰሚን አሚሪካ መምጣቱ ይነገራልና **በሰምና ወርቅ** መጽረክ ብቀታዎን እነጠብቃ!

የግርጌ ማስታዎሻዎች፤

1. **ሰምና ወርቅ** ርዕሰ አንቀጽ፤ ቅጽ ፩ ቁጥር ፪፤ ሰኔ ፲፱፻፸፱ ዓም ገጽ ፬
2. ገሞራው ፤ **አዲስ ዘመን ጋዜጣ** ግንቦት ፳፪ ፲፱፻፺፪ ዓም ገጽ ፪
3. ጸጋዬ ገብረ፡መድህን፤ በስድስት ኪሎው ቀ.ኃ.ሥ ዩኒቨርስቲ ጸራሲው ሲያነብ የሰማሁት ጊዜውን፣(ዓመቱን ወራቱን) በትክክል አላስታውስም።

4. **ሰምና ወርቅ** ቅጽ ፮ ቁጥር ፪፤ ሰኔ ፲፱፻፸፱ ዓ.ም ገጽ ፬

5. ገምራው፤ **በረከት፡መርገም**፤ ነሐሴ ፲፱፻፲፯ ዓ.ም ገጽ ፲፯

6. እንደካይደኛው፤ ገጽ ፶፯

7. በዓሉ ግርማ፤ **ኦሮማይ**፤ አዲስ አበባ ፲፱፻፸፫ ገጽ ፲

8. ሐዲስ ዓለማየሁ፤ **ፍቅር እስከ መቃብር**፤ አዲስ አበባ ፲፱፻፶፲ ገጽ ፬፻፶፬።

9. ገምራው፤ ፍንዳታ፤ አዲስ አበባ ፲፱፻፲፯፤ ገጽ ፶፯

መስከረም ታደሰ (አልበርታ፤ካናዳ)

ለሰምና ወርቅ አዘጋጆች፡

፳፱ ዓመት የስደት ሕይወቴ ውስጥ እንደተመለከትኩት ስለኢትዮጵያ ባሕል፣ታሪክና ሥነ ጽሑፍ የዛሬው ትውልድ ቸልተኛነት ስካሳየ አዝን ነበር። ግን ያሁኑ እቅዳችሁ ይህን አቅጣጫ እንደሚለውጠው ተስፋ አለኝ። አጀማመራችሁ የሚያነቃቃ ነው ማለት ይቻላል።

መጽሐፍቶቼን ለኢትዮጵያ አንባቢዎች ጋር ለማስተዋወቅ ያላችሁን መልካም ፈቃድ ስለገለጣችሁልኝ ከልብ አመሰግናለሁ። እስካሁን ድረስ ብቻዬ ከመታገል በቀር ጥረቴን በመካፈል የሞራልም ሆነ የቁሳቁስ ድጋፍ ያበረከተኝ ሰው በጣም ዕፁብ ነው። እንደጠየቃችሁኝ ከመጽሐፍቶቼ አንዳንድ ቅጂ በተለየ ፖስታ ልኬያለሁ።

በቅንነት፡

ብርሃኑ፡ደንቄ።

ይድረስ ለሰምና ወርቅ አዘጋጅ፡-

እኔ ካሣሁን ነጋሽ የምባል ኢትዮጵያዊ ሰምና ወርቅን የመጀመሪያ እትም እንደ ጓደኛዬ በሆነ ኢትዮጵያዊ አማካኝነት አገኘሁ በታላቅ

ደስታና አክብሮት አንበቤዋለሁ።

ከሥራ አስኪያጅ ኮሚቴውና እንዲሁም ከአቶሙ መጸሬጃት እርዳታ ካደረጉት ኢትዮጵያውያን በሙሉ ከፍ ያለ ምስጋናዬን አቀርባለሁ። የጉዳዩ አስፈላጊነትና አሳሳቢነት በሁላችንም ውስጥ ያለ ነው። እናንተ ይህንን በማሰብ በጥሩ ሁኔታ የጀመራችሁት ስለሆነ ከመጽሔቱ ብቻ ሳይሆን ካሳቡ በወረቀት ላይ ከመስፈሩ መረዳት ይቻላል። ስለሆነም ጉስ በርቱ፣ አጀማመራችሁ የሚያስመሰግን ነው፣ ወደፊት እንዲቀጥል አደራ እላለሁ።

በየጊዜው የሚወጣውን እትም በማሕበርተኛነት እንዲደርሰኝ ስጠይቅ ከዚህ በፊት ከእትም አንድ (1) ጀምሮ የወጣውንም ከታች ባለው አድራሻዬ እንድትልኩልኝ እየጠየቅሁ አስፈላጊውን ወጪ ከእናንተ እንደወቀሁ በአስቸኳይ የምልክ መሆኔን በአክብሮት አስታውቃለሁ።

ከአክብሮት ጋር
ካሣሁን ነጋሽ (ኒው ዮርክ)

ነሐሴ ፯ ቀን ፲፱፻፹፱ ዓ.ም

ከአዘጋጆች፡

"እንዴት እንገናኝ" እና "ምን እንወያይ" የሚሉ ባልጠፋበት ወቅት **የሰምና ወርቅ** በቀታ የውይይት መድረክን ሳያሰፋው አይቀርም። ስለሆነም አከም አቀፍተኛ የሆነው ኢትዮጵያዊ ስደተኛ የሚኪበት አካባቢ የሚያገናጠው ብቸኛነት እያዘገነነው በመጣበት በአሁኑ ሰዓት መጽሔቱ የሩቅ ከቅርብ መጣቀሚ፣ መገናኛ መወያያ ምዕራፍ መክፈቱ ዓቢይ አስተዋጽኦ አለው። በተከያሚ ባለፉት ፲ ዓመታት ውስጥ የፖለቲካ ማዕበል ያናጋው ዘሬ ፖለቲካ ሲነሳ የዘመዋል። ስለዚህ የሀገራችንን ሥነ-ፅሑፍ፣ ሥነ-ጥበብና ዕደ-ጥበብ ብቻ ሳይሆን ምጣኔ ሐብታዊ፣ ማህበራዊ ፣ባሕላዊ፣ ፖለቲካዊና ርዕዮት ዓለማዊ ሁኔታቸውንም በማንጸባረቁ "ትናንትናም እንደዚሁ" "ዛሬም ያው እንደነበር" በሚሉ ሆደ ባሻዎች ሰፈር ራሱን እንዴት እንደምትከሥት ማየቱ ያጓጓል። የሰው ልጅ

ማሕበራዊ ሕልው ነውና በተናጠል የሚኖርበት ዓለም አይኖረውም። ስለሆነም **ሰምና ወርቅ** ይህን እውነት "በበቃኝነትና" በማንነም አልይነት" ፊታቸውን ካዞሩ ግልፅ ማድረጉ ምሥጉን ይሆናል። የልብ ትርታን በማዳመጥ አኳያ።

ይህንን ስል የመፅሐፉን ተግባራዊነት ምንነት በማወቅ ሳይሆን አዎንታዊ ነፀብራቁን በመመልከት ነው። በእርግጥም ቅርጽ ከይዘት ይወጣል፣ መልሶም ይዘትን ይለካል። ቢሆንም እስከነ አካቴው ጋርዱ ከመታወቅ ሊያድነው አይችልም። በዚህ ረገድ የማንነቱን እንቆቅልሽ ከመፍታት የሚታክቱ በመኖራቸው ምላሽ ሊኖራት ይገባል። "በጀርባዋ ያዘለችው አካሚ ሽፍን ነው" የሚለው አሉባልታ ሆኖ እንዳይቀር።

ውድ አዘጋጆች የተለያዩ ፅሑፎችን ከተለያዩ ግለሰቦችና ድርጅቶች እንዳደረሳችሁ አስታውቃችሁል ። በተጨማሪም እንዴትስ ኬኩቻችን ማግኘት እንደምንችል ብተጠቀሙ ጥሩ ነው። ዓላማችሁ ከእውነት አስከቆመ ድረስ ዕድገታችሁ የተቃና ይሁን።

ፋሲል ካሣ
ቶሮንቶ፣ ካናዳ።

ከአዘጋጆው ክፍል፤

የመጽሔቱን ምንነት አስመልክቶ ካቀረቡት ጥያቄ የምንሠጠው መልስ አስቀድመን በመጀመሪያው እትም ላይ ካሰፈርነው አቋም የተለየ አይደለም። መጽሔቱ የታቀደው የምርምር ጽሑፎች እንዲወጡበት ነው። ነፃ ነው ያልነው የማንንም ግለሰብ ሆነ ቡድን አመለካከት አንኳሶ ወይንም አጋር ስለማይመለከትና ከሁሉም እኩል መድረኩን ስለሚያበረክት ነው። ሁለ-ገብ የተባለበትም ምክንያት በኢትዮጵያ ችግሮች ላይ ጥናትና ምርምር ሲደረግ ከተለያዩ የእውቀት ዘርፍ አንፃር እንዲታይ ከማድረግ ነው። ከዚህም አርአያ ይሆን ዘንድ በመጀመሪያው ቁጥር ላይ አዘጋጁው ክፍል በተለያዩ የእውቀት መስኮች ላይ ኢትዮጵያን አስመልክቶ የተነሡትን ክርክሮችና ጥያቄዎች ከማስፈር ሞክሯል። ከዚህ በተረፈ የመጽሔቱ ምንነት ከዚህ ገደብ አያልፍም የምንለው ወሰን የለም።

በምክዓተ-ተሣታፊው ብርታት የመጽሔቱ ምርምራዊ አቅጣጫ እየተጠናከረ እንደመጣ ግን ተስፋችን ነው። ከዚህ የተከየ ምካሽ ስክኪከን በዚህ ምካሽ መርኅት ያከቻኩ የመጽሔቱን ቀጥር እንጅ እንብበው አስተያየታቸውን፣ ቀሬታቸውንና ትችታቸውን እንዲጽፋከን እንገብዛከን።

ከተከያዩ ግከሰቦችና ድርጅቶች የሚደርሱን ጽሑፎች እንባቢው ማግኘት በሚፈከግበት ጊዜ የሚፈከጋቸውን ጽሑፎችና ሙኩ አድራሻ እንዲከክከን እንሻከን። ጽሑፋቸው የተጠየቀ ግከሰቦች ሆኑ ድርጅቶች ከጠየቂው እንባቢ እንዲካከካቸው የሚፈከጉትን ጽሑፍ ከመጽሔቱ ድርጅት ቢከኩ በደስታ ማቀበክ እንችካከን። በቀብብኩሽ ከደረሱን የምርምር ጽሑፎች ግን የመጽሔቱ ድርጅት አባዝቶ መካክ ያችካከ። ከዚህ የምንጠይቀው ዋጋ የማባዣና የመካኪያ ብቻ ይሆናከ። ቀጥታ ኪደፍካቸው ከሚችኩ ነፃ የመጽሔትና የጋዜጣ ድርጅቶች አድራሻዎችን ማስተካከፍ እንችካከን።

ምስጋና

ሁከተኛውን የሰምና ወርቅ ቀጥር በማሠራጠት በኩከ የረዱንን ግከሰቦችና ድርጅቶች እናመሰግናከን። በተከይም የሚከተኩት ድርጅቶች ባከቤቶችን ከከብ እናመሰግናከን።

ካኪበካ ምግብ ቤት፦	ዋሺንግተን፣ ዲ.ሲ.
አዲስ አበባ ብግብ ቤት፦	" "
ከነዓን ምግብ ቤት፦	" "
ፋሲካ ምግብ ቤት፦	" "
መስከረም ምግብ ቤት፦	" "
አሥመራ ምግብ ቤት፦	" "
ሰካም ምግብ ቤት፦	" "
ሴንተራከ ካብ፦	" "
ፋሚኪ ፋድ ማርኬት፦	" "

እንዲሁም የዳሽን ኢንጂኔሪንግ ድርጅት (ፍሬሞንት፣ ካኪፎርኒያ) ባከቤቶችን ስካደረጉከን ትብብር እናመሰግናከን። በግከሰብ ደረጃ በሥርጭት ተግባር የረዱንንና የተባበሩንን ሁኩ እናመሰግናከን፤ በተከይም፦

ዶ/ር ሐረጎ ጌጡ፦	ቶሮንቶ፣ ካናዳ
ወ/ት አዚዛ አቀድም፦	አከቤርታ፣ "
አቶ መሐመድ አኪ፦	ሳስካችዋን፣ "
ዶ/ር አርቀ ዩመር፦	ቺካጐ፣ ኢኪኖይ
አቶ እንዱአከም ተፈራ፦	ኮስ አንጀከስ፣ ካኪፎርኒያ
አቶ ሙኩጌታ ሲሻኝ፦	ሂውስተን፣ ቴክሳስ
አቶ ጥሩነህ ሳህኩ፦	ዋሺንግተን፣ ዲ.ሲ.

ከታሪክ፡ገጽ ።

በዚህ፡ "ከታሪክ፡ገጽ፡" ዓምድ፡በሰፊው፡ሊታወቁ፡የሚገባቸው፡የመስኩን፡አንዳንድ፡ጥንታዊ፡ታሪክ፡የያዙ፡ሰነዶችን፡እንዲሁ፡ከማቅረብ፡እንሞክራለን። እንደዚህዩሉ፡ጽሑፎች፡የሚገኙት፡አብዛኛውን፡ጊዜ፡በግዕዝ፡አልፎ፡አልፎም፡በሌላ፡ሰፊው አንባቢ፡በማያውቃቸው፡ቋንቋዎች፡ስለሆነ፡እነዚህን፡ቋንቋዎች፡ከማያውቁ፡ሰዎች፡ስንክሰነዶችን፡ወደ፡አማርኛ፡እንተረጉማቸዋለን። አንባቢዎች፡ግዕዙንና፡አማርኛውን፡ሲያስተያዩ፡ግዕዝ፡ቀላል፡ቋንቋ፡ሆኖ፡ያገኙትና፡ምናልባት፡በዚሁ፡ሳቢያ፡ግዕዝ፡በይበልጥ፡እንዲማሩ፡ "ከታሪክ፡ገጽ፡" ያበረታታቸው፡ይሆናል።

የዛሬው፡ "ከታሪክ፡ገጽ፡" የያዘው፡ሰነድ፡ከ**BL.Or.481,**ቅጠል፡**208**፡ቀኝ ገጽ፡የተቀዳችውን፡አጭር፡ማስታወሻ፡ነው። ዶክተር፡ማሪሊን፡ሄልድማን(**Marilyn-Heldman**)ሊያሳትሙት፡በሚያዘጋጁት፡አጭር፡ጽርሰት፡ውስጥ፡ጽፈውት፡እንዳነበብኩት፡ይህ፡**BL.Or.481**፡የተባለው፡ታላቅ፡የብራና፡መጽሐፍ፡የተገለበጠው፡ግሼን፡አምባ፡(የነገሥታት፡አምባ) ከሚባለው፡ገዳም፡ውስጥ፡ካለው፡መጽሐፈ፡ጤፋት፡ነው። 1
የጐንደር፡ነገሥታት፡በተለይም፡ታላቁ፡ኢያሱ(1674-1698፡ዓ.ም፡=1682-1706 **A.D**)መንግሥታቸውን፡ከማገነን፡ከማስከበር፡ቀደመው፡ስም፡ካተረፉ፡ከጥንት፡ገዳማት፡የጥንት፡መጻሕፍት፡አያስቀዱ፡ወደ፡ጐንደር፡ይወስዱ፡ነበረ። ይኸም፡መጽሐፍ፡ከዚያ፡(ከግሼን) ተቀድቶ፡በቀድነት፡ጐንደር፡ይሄዳል። አፄ፡ቴዎድሮስ፡ደግም፡ሲነሡ፡የራሳቸውን፡አምባ፡መቅደላ፡ካደ፡ከተመሙ፡ከዚያም፡ትልቁ፡የመድኃኔ፡ዓለምን፡ቤተ፡ክርስቲያን፡ሠርተው፡ቤተ፡ክርስቲያናቸውን፡ሊያበለጽጉ፡በያገሩ፡ካሉት፡አብያተ፡ክርስቲያን፡መጻሕፍት፡ውስጥ፡ጥሩ፡ጥሩውን፡እያመረጡ፡ነጥቀው፡ወደ፡መቅደላ፡ያመጣሉ። በዚያን፡ጊዜ፡ይኸ **BL.Or.481**፡በሚባል፡መታወቂያ፡የተጠራው፡መጽሐፍ፡አብሮ፡ተመርጦ(ተዘርፎ) መቅደላ፡ይገባል። ከሆዲም፡በሬ፡ጥድ፡የዝከታል፡እንደሚባለው፡እንግሊዞች፡አፄ፡ቴ

ዎድሮስን፡ሊያጠፉ፡መቅደላ፡ሲመጡ፡እነዚያን፡ከመላ፡ኢትዮጵያ፡በዕውቀ፡የተሰበሰቡ ትን፡መጻሕፍትና፡ሌሎችንም፡ንዋየ፡ቅድሳት፡ያገኙ። ከነዚያ፡ከተከመሩት፡ምርጥ፡ምር ጥ፡መጻሕፍት፡ውስጥ፡አራት፡መቶ፡ያህሉን፡መርጠው፡ዘርፈው፡የተረፈውን፡በወታደር፡ያ ዘርፉታል። ይኸም፡መጽሐፍ፡ተመርጦ(ተማርኮ) እንግሊዝ፡አገር፡ይዘልቃል። እንግሊዝ አገር፡ሲገባና፡የተዘረፉት፡መጻሕፍት፡እዚያ፡የመታወቂያ፡ቁጥር፡ሲሰጣቸው፡ይኸ፡መጽ ሐፍ፡**Or.481**፡የሚል፡ቁጥር፡ተሰጥቶት፡ዛሬም፡በሱ፡ነው፡የምንጠራው። **BL**፡መጽሐ ፉ፡አሁን፡ያለበት፡የ**British-Library**፡ስም፡ምኅጻረ፡ቃል፡ነው። መጻሕፍቱ፡እስከ ቅርብ፡ጊዜ፡ድረስ፡የተከተቱ፡**British-Museum(BM)**፡ውስጥ፡ነበረ። **Or.**፡ደ ግሞ፡የ**Oriental**(ምስራቃዊ) ምኅጻረ፡ቃል፡ነው። እሱም፡ከምዕራብ፡የሚመጡትን፡ መጻሕፍት፡መለያ፡ነው።

ከላይ፡እንደመለከትኩት፡**BL.Or.481**፡የተቀዳው፡በአድያም፡ሰገድ፡ኢያሱ፡ ዘመን፡ይመስላል። (2) ቀናው(እናትየው) ግሸን፡ያለው፡ግን፡በአፄ፡ዘርአ፡ያዕቆብ፡ጊ ዜ፡የተቀዳ፡ሳይሆን፡አይቀርም። እሳቸው፡የገዙት፡ከ1426፡ዓ.ም፡እስከ፡1460፡ዓ.ም (=1434-1468፡**A.D.**) ስለሆነ፡ያንን፡በሳቸው፡ዘመን፡የተቀዳውን፡መጽሐፍ፡ብናገኘው ከዚህኛው፡እንመርጠው፡ነበር። እስከዚያው፡በዚሁ፡መገጸት፡ይኖርብናል።

ይኸ፡እዚህ፡የቀረበው፡ጽሑፍ፡ከመጽሐፉ፡ዋና፡ክፍል፡የተወሰደ፡አይደለም። ከመጽሐፉ፡ባዶ፡ቅጠሎች፡በአንዱ፡ላይ፡ተጽፎ፡የተገኘ፡ማስታወሻ፡ነው። አብዛኞቹ፡አብ ያተ፡ክርስቲያን፡የታሪክ፡ሰነዶች፡ወከተቻ፡የሚሆን፡የተለየ፡መዝገብ፡ስላሌላቸው፣ ሁለ ተኛም፡በቅዱሳት፡መጻሕፍት፡ውስጥ፡የተጻፈ፡ነገር፡ታማኝነት፡ስላለው(ስለሚታመን) አባ ቶቻችን፡እንዲህ፡ያሉ፡ማስታወሻዎችን፡የሚመዘገቡት፡በየመጽሐፉ፡ውስጥ፡ተርፎ፡በተገ ኘ፡ባዶ፡ቅጠልና፡ኅዳግ፡ላይ፡ነው(አንድ፡ቅጠል፡ሁለት፡ገጽ፡አለው፡-የቀኝ፡ገጽና፡የግራ ገጽ)።

ይህች፡ታሪክ፡ነክ፡የሆነችው፡በ**BL.Or.481**(ቅጠል፡208፡ቀኝ፡ገጽ) የተገኘች ው፡ማስታወሻ፡በአጋጣሚ፡በሰሜን፡ኢትዮጵያ፡ያሉ፡አንዳንድ፡አገሮችን፡ስለምታነሳ፡ከ ዛሬው፡ስማቸው፡ጋራ፡ከማስተያየት፡ጠቃሚ፡ሆና፡በመገኘቷ፡ካሁን፡በፊት፡ኮንቲ፡ሮሲ

እንደ፡ኢውሮፓ፡አቈጣጠር፡በ1923፡ዓ.ም፡አሳተሟት፡ነበረ። (3) እኛም፡የእንደ፡ዐቢይ፡እውደ፡ቀመር፡ዘመን(እንደ፡ዓቢይ፡እውደ፡ቀመር፡532፡ዓመት፡ነው) የመጣውንና፡የከመጣውን፡ልዩነት፡ከሚያት፡እንደገቹከ፡ከሰምና፡ወርቅ፡አገባቦች፡እናቀርባለን። በተከየ፡አገባበውን፡የሚያውቁት፡አገባቦች፡በበከጠ፡እንዲሚያጠኑት፡እንገምታለን።

የግዕዝ፡ሰነድ፡

በአኰቴት፡አብ፡ወወልድ፡ወመንፈስ፡ቅዱስ፡

ዘንተ፡ሥርዓተ፡ዘሠርዓ፡ንጉሥነ፡ዘርአ፡ያዕቆብ፡ዘተሰምየ፡ቈስጠንጢኖስ፡ስምአመ፡ነገሠ፡በ፳ወ፪፡ዓመት፡ወዓመተ፡ምሕረቱኒ፡ስምአጸም፡እስከ፡አመ፡ተጽሕፈ፡ዝንቱ፡ነገር፡፲፻ወ፬፻፶ወ፯፡እንዘ፡ሀሎ፡ምድረ፡ክልአት፡አመ፳ወ፫፡ለወርኃ፡የካቲት፡ዘወሀቦሙ፡ምድረ፡ከመ፡ይስብኩ፡ወያስተራትዑ፡ካህ(ሚ) ናት፡ደቂቀ፡ከሚዐቀበ፡እግዚእ።

ወከፍሎሙ፡ከደብረ፡ማርያም፡ሰራዌ፡ወበጽርዋጌት፡ወባሕረ፡ማርያም፡ወዱርቢታ፡አኅያ፡በጊዳ፡ገምቢዳ፡ኀዘ፡ደሰዋ፡ተርዓ፡አሰውርታ፡ወምድረ ባርያ፡ዘዱበኔ፡ወክልኤ፡ማርያ፡

ወከፍሎሙኒ፡ከደብረ፡ቢዘን፡ሐማሴን፡ሐምብርት፡አስመራ፡ሰሐርት ወቀርት፡ባሕር፡አማባ፡ወዱርቢታ፡አብርሃም፡ወዋኪቶ፡

ወበከመ፡አስተካፈለ፡ዘንተ፡አኅጉረ፡ከሰቢስ፡ሃይማኖት፡
ይክፍሎ፡እግዚአብሔር፡ሐዩወ፡ከብዙኅ፡ዓመታት።
ወመንበረ፡ንግሥ፡ይረሲ፡ቀዋሚ። እስከ፡ይመጽእ፡በስብሐት፡
ወያጥፍእ፡ፀር፡ወጸካእቶ፡ዘበቀድቦት፡
በዝ፡ዓለም፡ወበዘ፡ይመጽእ፡ዓለም፡ይረስዮ፡ርእሰ፡ነገሥታት፡
ወየአጽዋ፡ከምኅሐ፡ደብረ፡ጽዮን፡ዘ፲፻፡ዓመት።
ወያግርክ፡እሞ፡ብእሲቶ፡ወውሉዶ፡በዘመንፈስ፡ቅዱስ። በረከት፡
ወለደ፡ትምህርቶሙ፡ውእቱ፡ከነቢያት፡ወሐዋርያት፡

ዘጸወን፡በአክናፈ፡ክልኤ ጽንገልናሃ፡ለእግዝእትነ፡(ማርያም)

እምአርዌ፡ምስሌት፡

ወዖኅብኦ፡ኵቱ፡እምገጸ፡ሞት፡

ከዓከሙ፡ዓከም፡ስሚን። ። ። ።

ዷቤ፡ንጉሥነ፡ዘርእ፡ያዕቆብ፡ኦስብእ፡ጸብረ፡ማርያም፡ወስብእ(ጸብረ) ቢዘን፡በእንተ፡ዘንቤክሙ፡ስብኩ፡ወመሀሩ፡እወረጽነ፡እምርእስነ፡ወኅበ፡ርእስክሙ፡እገባዕነ።

ወደ፡አማርኛ፡ሲተረጎም፡

በአብ፡በወልድ፡በመንፈስ፡ቅዱስ፡ምስጋና፡

ቈስጠንጢኖስ፡የተባለው፡ንጉሣችን፡በነገሠ፡በ22ኛው፡ዓመት ፤ ዓመተ፡ምሕረቱ፡ከዓለም፡ከአዳም፡ጀምሮ፡ይህ፡ጉዳይ፡እስከተፈጸመበት፡ድረስ፡6947፡ሲሆን፤ በምድረ፡ክልአት፡በነበረበት፡ጊዜ ፤ በየካቲት፡ወር፡በ27፡(ቀን) ይኸንን፡ሥራት፡ሠርቷል። የማዕቀበ፡እግዚአ፡ልጆች፡እንዲሰብኩና፡ሃይማኖትን፡እንዲያቀኑ፡የሰጣቸው፡መሬት(ከዚህ፡ቀጥሎ፡ያለው፡ነው)።

የደብረ፡ማርያሞች፡ድርሻ፡-ሰራዊ÷በጽርዋጊት፡-ባሕረ፡ማርያም÷ዱርቤታ፡አሳያ÷በጊዷ÷ገምዒዳ÷ኅዘ÷ደሰዋ÷ተርዳ÷አሰውርታ÷የዱብኔው፡ምድረ፡ባርያ÷ሁከቴ፡ማርያሞች(ነው)።

የደብረ፡ቢዘኖች፡ድርሻ፡ደገዋ፡ሐማሴን÷ሐምብርት÷አስመራ÷ስሐርት÷ወቀርት÷ባሕር፡አምባ÷ዱርቤታ፡አብርሃም÷ዋኪቶ፡(ነው)።

ሃይማኖት፡ከመስበክ፡እነዚህን፡አገሮች፡እንደካፈለ፡ .

እግዚአብሔር፡ከብዙ፡አመታት፡መኖርን፡ይክፈለው።

የንግሡን፡ዞፋንም፡በክብር፡እስኪመጣ፡ድረስ፡ቀዋሚ፡ያድርገው፡

ተቃዋሚውንና፡ጠላቶቹን፡በአንድ፡አፍታ፡ማጥፋት፡ያጥፋ(ለት)፡

በዚህ፡ዓለምና፡በወዲያኛውም፡ዓለም፡የንጉሦች፡አለቃ፡ያድርገው፡

ከአንድ፡ሺ፡ዓመቱ፡የደብረ፡ጽዮን፡የምሳ፡ገበታ፡ያብቃው።

እናቶን÷ሚስቱ÷ልጆቹን፡በመንፈስ፡ቅዱስ፡በረከት፡ይባርክ(ከት)፡
እሱ፡የነቢያትና፡የሐዋርያት፡የትምህርት፡ልጃቸው፡ነው፡
በመቢታችን፡(በማርያም) በሁለት፡ጽንገልናዋ፡ክንፎች፡
ከአሳች፡ሰይጣን፡የተጋረደ፡ነው፡
እንዲሁም፡ከሞት፡ፊት፡ይሰውረው።
ከዓለመ፡ዓለም፡አሜን ። ። ። ።

ንጉሣችን፡ዘርአ፡ያዕቆብ፡"የጸብረ፡ማርያምና፡የ(ጸብረ) ቢዘን፡ሰዎች፡ሆይ÷ ስበኩ፡አስተምሩ፡በማለታችን(ኀላፊነቱን) ከራሳችን፡አውርደን፡ወደናንተ፡ራስ፡አስተላልፈናል፡" ብሏል ።፡

ማብራሪያ፡

1·ሰነዱ፡የተገኘው፡አንድ፡ገጽ፡ላይ፡መደዳውን፡ተጽፎ፡ነው። "ደቢ፡ንጉሥን፡" ብሎ፡የሚጀምረው፡የመጨረሻው፡ዐረፍተ፡ነገር፡ብቻ፡ከቀረው፡ክፍል፡በአንድ፡መሥመር፡ፈንጠር፡ብሎ፡ተጽፏል። ለማንበብ፡እንዲመች፡በመሰለኝ፡በአጫጥር፡አንቀጾች፡ከፋፍየዋለሁ ንጉሡ፡የተመረቀበት፡ክፍል፡ቢት፡ሲመታ፡ስላየሁት፡እንደገጥም፡አጸጻፍ፡ቢጻፍ፡የተሻለ መሰለኝ።

2·በግዕዝ፡ውስጥ፡በማአዘናዊ፡ቅንፎች፡ያሉት፤ ለምሳሌ(ማርያም) (ማ) እና(ጸብረ) አሰነዱ፡ውስጥ፡የሉም። የሰነዱ፡ጸሐፊ፡የረሳቸው፡ናቸው፡በማለት፡እኔው፡በገዛ፡ፈቃዴ አክያቸዋለሁ። የማርያምን፡ስም፡እንኳ፡በኋላ፡በቀይ፡ቀለም፡ሊሞላው፡አስቦ፡ባዶ፡ቦታ፡ትቶለት፡ነበር፡እስቲያገኝ፡ድረስ፡ሲጠብቅ፡በዚያው፡ተረስቶ፡ቀርቷል። በብራና፡መጻሕፍት፡ውስጥ፡የአምላክና፡የጻድቃን፡ስሞች፡እንዳንዴም፡ቁጥሮች(አኀዞች) አብዛኛውን ጊዜ፡የሚጻፉት፡በቀይ፡ቀለም፡ነው። ታዲያ፡አንዳንድ፡ጊዜ፡እንደዚህ፡እየተረሱ፡ይቀራሉ። ስሞቹን፡እንኳን፡በግምት፡ለማወቅ፡ይቻላል። ቁጥሮች፡ሲረሱ፡ግን፡ነገር፡ይበላሻል። ለምሳሌ፡ቁጥሩ፡አንድ፡ታሪክ፡የተፈጸመበት፡ሊሆን፡ይችላል።

3·አማርኛው፡ውስጥ፡በቅንፍ፡የተጻፉት፡አማርኛው፡እንዲስተካከል፡ብየ፡እኔ፡የጨመርኋቸው፡ናቸው፡እንጂ፡አግዕዙ፡ሰነድ፡ውስጥ፡ተወዳዳሪ፡የላቸውም። ያልፈለገ፡ሊሰርዛቸው፡ይችላል።

4.የመጀመሪያው፡የግዕዝ፡ዐረፍተ፡ነገር፡ሰዋሰዋዊ፡ስሕተቶች፡አሉበት። ዘ፡አለቦታዋ፡
አየተገኘች፡ትርጉሙን፡በልዩ፡ልዩ፡መንገድ፡እንዲሄድ፡ታስገድዳለች። ደግሞ፡የመሰለኝን
እንዱን፡መርጠ፡ካገጸኩሁ። መንገዱ፡ቢከያይም፡መድረሻው፡አንድ፡ነው።

5.ሰነዱ፡"በአኩቴት፡አብ፡" ብሎ፡ይጀምራል፤ "በአብ፡...ምስጋና" ወይም፡"አብ
ን፡...በማመስገን" ወይም፡"በአብ፡...ቸርነት" (ጸሐፊቻችን፡እንጀምራለን) ከማለት፡ነ
ው። የቀድሞ፡ጸሀፎች፡እንደዚህ፡ነበረ፡የሚጀምሩት። የኋለኞቹ፡ግን፡"በስመ፡አብ፡
..." በማለት፡ይጀምራሉ። በየገዳማቱ፡የሚገኙ፡የታሪክ፡ቅርሶች፡የተቀመጡት፡እንደዚ
ህ፡በሃይማኖት፡ተጠቅልለው፡ስለሆነ፡በትእግስት፡ታሪኩን፡አየፈለፈሉ፡ማውጣት፡ይኖር
ብናል።

6.በኢትዮጵያ፡ከምድ፡ብዙ፡ዓይነት፡የዘመን፡አቈጠጠር፡አለ። አሁን፡የምናየው፡ንጉ
ሠ፡የነገሠበትን፤ አዳም፡የተፈጠረበትን፡(ዓመተ፡ዓለም፡የሚባለውን) እና፡ንጉሡ፡አጼ፡
ዘርአ፡ያዕቆብ፡ከከአት፡የሚባለውን፡አገር፡የጐበኙበትን(ወይም፡አዚያ፡የቈዩበትን) ዘ
መን፡ነው። በኛም፡ጊዜ፡ቢሆን፡ከምሳሌ፡"አጼ፡ኃይለ፡ሥላሴ፡በነገሡ፡በ...ዓመት፡
ተጻፈ፡"የሚሉ፡ብዙ፡መጽሐፍት፡አይተናል። በኢትዮጵያ፡ቤተ፡ክርስቲያን፡ትምህርት፡
መሠረት፡ክርስቶስ፡የተወለደው፡አዳም፡በተፈጠረ፡በ5500፡ዓመት፡ነው። ከምሳሌ፡አ
ሁንና፡የዛሬውን፡ዓመተ፡ምሕረት፡1980ን፡ብንደምራቸው፡ዛሬ፡ዓመተ፡አዳም(ማለት፡ዓ
መተ፡ዓለም) ስንት፡እንደሆነ፡ልናውቅ፡እንችላለን። እንደዚሁ፡ከዚህ፡ከላይ፡ከተሰጠ፡
ከ6947፡ዓመተ፡አዳም፡ላይ፡እስከ፡ክርስቶስ፡ልደት፡ያለውን፡5500፡ዓመት፡ብናነሣ(
ብንቀንስ) ይህ፡ሰነድ፡በስንተ፡ዓመተ፡ምሕረት፡እንደተጻፈ፡እንደርስበታለን።

7.ደብረ፡ማርያምና፡ደብረ፡ቢዘን፡ዛሬ፡ኤርትራ፡በሚባለው፡ጠቅላይ፡ግዛት፡ውስጥ፡
የሚገኙ፡የአቡነ፡ማዕቀበ፡እግዚእ፡ስመ፡ጥሩ፡ገዳማት፡ናቸው። (4) አቡነ፡ማዕቀበ፡እ
ግዚእ፡ሊቃው፡ስማቸው፡አቡነ፡ኤዎስጣቴዎስ፡ነው። የይኩኖ፡አምላክ፡መንግሥት፡ሲቋ
ቋምና፡እንደተቋቋመም፡ኮከቦች፡ሊባሉ፡የሚገባቸው፡ሦስት፡ታላላቅ፡የምንኩስና፡መሪ
ዎች፡ነበሩ። እነሱም፡በደቡብ(ዛሬ፡ሸዋ፡በሚባለው) አቡነ፡ተክለ፡ሃይማኖት፤ በማህከ
(ዛሬ፡ወሎ፡በሚባለው፡) አቡነ፡ኢየሱስ፡ሞአ፤ በሰሜን(ዛሬ፡ኤርትራ፡በሚባለው) አ
ቡነ፡ማዕቀበ፡እግዚእ፡ወይም፡ኤዎስጣቴዎስ፡ናቸው። የመንፈስ፡ቅዱስ፡ልጆቻቸው፡ማከ

ት፡ምንኩስናን፡በነሱ፡ትውልድ፡መሥመር፡የተቀበሉ፡ተከታዮቻቸው፡እስከ፡ዛሬ፡ተክለ፡
ሃይማኖቶች፤ኢየሱስ፡ሞአዎች፤ኤዎስጣቴዎሶች(ወይም፡ማዕቀበ፡እግዚኦች) ይባላሉ።
"ካባትህ፡አባቴ፡ይበልጥ፡"በሚል፡አስተያየት፡በጽሑፋቸው፡በረቀቀ፡መንገድ፡ሲገሽ
ሙ፡እናያለን። ለምሳሌ፡በአቡነ፡ኢየሱስ፡ሞአና፡በአቡነ፡ተክለ፡ሃይማኖት፡ማን፡ እን
ደሚበልጥ፡እስከዛሬ፡ፍች፡ያላገኘ፡እንቆቅልሽ፡ነው። ከተከታዮቻቸው፡ግን፡መልሱ፡ቀላ
ል፡ነው፤የነሱ፡አባት፡ይበልጣሉ። እንዴ፡ትግላቸው፡ይሑና፡አምላክ፡እንዲነግሥ፡ማን፡
ረደው፡ነው፤በአፄ፡ዓምደ፡ጽዮን፡ዘመን(1309-1336ዓ.ም፡ወይም(1314-1344**A.D.**)
"ቀዳሚ፡እንደ፡እሑድ፡ይከበር፡አይከበር፡" የሚል፡ጭቅጭቅ፡ተነስቶ፡አቡነ፡ኤዎስጣ
ቴዎስ፡የፓትርያርኩን፡ፍርድ፡ከመስማት፡ቀዳሚ፡ይከበር፡ባዮች፡መሪ፡ሆነው፡ወደ፡ግብ
ጽ፡ሄደ። ሳይቀናቸው፡ቢቀር፡ተረትቶ፡አገሬ፡አልመለስም፡በማለት፡በቆጵሮስ(Cypru
s) እና፡በኢየሩሳሌም፡አድርገው፡አርማንያ፡(Armenia) ገብተው፡ቀሩ። የተከተሏቸ
ው፡ተማሪዎች፡ግማሾች፡በመንገድ፡አለቁ። ግማሾች፡መምህራቸውን፡አርማንያ፡ቀብረው
ወደ፡አገራቸው፡ተመልሰው፡ከቀዳሚ፡አክባሪዎች፡ከፈላሾች፡ጋር፡ገጠሙ። በአፄ፡ዳዊት
(1374-1406ዓ.ም=1381/2-1413A.D) እና፡በአፄ፡ዘርአ፡ያዕቆብ፡ዘመን፡እነዚህ፡
ኤዎስጣቴዎሳውያን፡ቤተ፡ክርስቲያናችን፡በመጽሐፋችን(በብሉይ፡ኪዳን፣ በሲኖዶስ፣ በዲ
ድስቅልያ) የታዘዘውን፡ጥሳ፡ቀዳሚን፡አካከብርም፡ታከች፡እኛም፡በሷ፡ሕግ፡እንተዳደር
ም፡ብለው፡የራሳቸውን፡ሥርዓት፡ሲያቋቁሙ፡ደጋሳቶንና፡ነገሥታቱን፡ብዙ፡ካስቸገሩና፡
እነሱም፡ብዙ፡ስደት፡ከደረሰባቸው፡በኋላ፡በ1441ዓ.ም፡ደብረ፡ምጥማቅ፡ላይ፡በተደረ
ገው፡ጉባኤ፡ቀዳሚም፡እንደ፡እሑድ፡እንዲከበር፡ተወስኖ፡እርቅ፡ወርዷል። ዛሬ፡ዘመ
ዶቻችን፡ከዓርብ፡ማታ፡ጀምሮ፡እስከ፡እሑድ፡ማታ፡ድረስ፡ሰንበትን፡የሚያከብሩት፡ያ፡ጉ
ባኤ፡የወሰነውን፡ሕግ፡ከማክበር፡ነው። (6) የአቡነ፡ኤዎስጣቴዎስ፡ዐፅምም፡እንደ፡የ
አርማንያ፡ካህን፡በጐንደሮች፡መንግሥት፡አገር፡ሊጐበኝ፡ሲመጣ፡ይዞት፡ስለመጣ፡ኢትዮ
ጵያ፡ከመቀበር፡በቅቷል።

ደብረ፡ቢዘን፡የቅዱስ፡ኤዎስጣቴዎስ፡ተከታዮች፡ዋና፡ገዳም፡ብቻ፡ሳይሆን፡የ
መላ፡ኢትዮጵያውያን፡ክርስቲያኖች(ኦርቶዶክሶች) ሁሉ፡ገዳም፡ስለሆነ፡ኢጣልያ፡ሰሜን፡
ኢትዮጵያን፡ቆርጣ፡ከመውሰድ፡እየገፋች፡በመጣች፡ጊዜ፡በዚህ፡ቅዱስ፡መካን፡መለየት
ታላቅ፡ጭንቅ፡ሆኖ፡ነበረ። ስለዚህ፡ከብዙ፡ጥረት፡በኋላ፡በሚያዝያ፡25፡ቀን፡1881፡

ዓ.ም ፡ በውጫሌ ፡ ከኢጣልያ ፡ በተደረገው ፡ ውል ፡ ውስጥ ፡ በአራተኛው ፡ ክፍል ፡ "የደብረ ፡ ቢ
ዘን ፡ ገዳም ፡ ከነንብረቱ ፡ ከነርስቱ ፡ የኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ ርስት ፡ እንደሆነ ፡ ይቀራል ። "7
የሚኒ ፡ ቀኑ ፡ በማስገኘት ፡ ኢጣልያ ፡ ኤርትራን ፡ በያዘችበት ፡ ዘመን ፡ ሁሉ ፡ ኢትዮጵያና ፡ ደብ
ረ ፡ ቢዘን ፡ አልተለያዩም ። የገዳሙ ፡ ርስትና ፡ ጉልት ፡ ሰፊ ፡ ስለሆነ ፡ በነዚያ ፡ ዘመናት ፡ ኤርት
ራ ፡ ውስጥ ፡ የነበረው ፡ የኢትዮጵያ ፡ አገር ፡ በዚያው ፡ መጠን ፡ ነበረ ። ሆኖም ፡ የኤርትራ ፡ ነገ
ር ፡ "አጼን ፡ በጼ ፡ ቈረጥኩት ፡ " ነው ።

፰.ከዚህ ፡ የተዘረዘሩትን ፡ የቦታ ፡ስሞች ፡ ሁሉንም ፡ አካውቃቸውም ። አንዳንዶቹ ፡ ቦታዎች ፡
ምናልባት ፡ ጥቃቅኖች ፡ ሊሆኑ ፡ ይችላሉ ። አንዳንዶች ፡ ደግሞ ፡ስማቸው ፡ ተለውጦ ፡ ይሆናል
ይህ ፡ ሰነድ ፡ ከተጻፈ ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡ ከ500 ፡ ዓመት ፡ በላይ ፡ እንደሆነው ፡ መዘንጋት ፡ የለብንም
ዝርዝሩን ፡ ስናየው ፡ አንዱ ፡ ስም ፡ የት ፡ ጀምሮ ፡ የት ፡ እንደሚያልቅ ፡ ከመገመት ፡ ያስቸግራል
ከምሳሌ ፡ "ዱርቤታ ፡ አጎየ ፡ " የሁለት ፡ ቦታዎች ፡ ስም ፡ ሊሆን ፡ ይችላል(አንዱ ፡ ዱርቤታ ፡ አ
ንዱ ፡ አጎየ) ። ነገር ፡ ግን ፡ ዱርቤታ ፡ አብርሃም ፡ " ሲል ፡ ስለሚገኝ ፡ ሁለት ፡ ዱርቤታ ፡ የሚ
ባሉ ፡ ቦታዎች ፡ እሉ ፡ ብሎ ፡ መገመት ፡ ያስኬዳል ። እንደዚሁም ፡ አንዱ ፡ ከደብረ ፡ ማሪያምች
ባሉ ፡ ቦታዎች ፡ እሉ ፡ ብሎ ፡ መገመት ፡ ያስኬዳል ። እንደዚሁም ፡ አንዱ ፡ ከደብረ ፡ ማሪያምች
የተሰጠው ፡ ዱርቤታ ፡ አጎየ ፡ ሲሆን ፡ ሌላው ፡ ከደብረ ፡ ቢዛኖች ፡ የታደለው ፡ ዱርቤታ ፡ አብር
ሃም ፡ ነው ። ሁለት ፡ ማርያ ፡ የሚባሉ ፡ እንደዚሁ ፡ በስም ፡ የተጣመሩ ፡ አገሮች ፡ ናቸው ፤ ዘ
ሬ ፡ ቀዩሕ ፡ ማርያ ፡ ጸሊም ፡ ማርያ ፡ የሚባሉት ፡ ይመስሉኛል ። በበርካና ፡ በአንሰባ ፡ ወንዞች
መካከል ፡ የተነጠፈው ፡ አገር ፡ መሆኑ ፡ ነው ። በጽርዋጌት ፡ (ወይም ፡ በፀርዋጅት) ፰የአስተዳ
ደርና ፡ የሠራዊቱ ፡ስም ፡ ይመስለኛል ። የኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ ስናየው ፡ አገሪቱ ፡ የተከፋፈለች
ው ፡ በአውራጃና ፡ በአስተዳደር ፡ ይመስላል ። አንዱ ፡ አስተዳደር ፡ የጦር ፡ ሠራዊቱ ፡ ይዞ ፡ ብ
ዙ ፡ አውራጃዎችን ፡ ያቀፋል ። "በአዳሪው ፡ ስም ፡ ማደሪያው ፡ ይጠራል ፡ " እንደሚለው ፡ አነ
ጋገር ፡ በአስተዳደሩ ፡ ድርጅት ፡ ስም ፡ የሚተዳደር ፡ አገር ፡ ተጠርቶበት ፡ ይሆናል ። ከምሳሌ ፡
በጥራምራ(በጸር ፡ አምራ) የሚባለው ፡ አስተዳደር ፡ የተሠራበት ፡ አገር ፡ በጥራምራ ፡ ተብሎ
እንደቀረ ፡ ማስረጃ ፡ አለ ። (9)ተሮዓ ፡ በራስ ፡ ሚካኤል ፡ ስሑል ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ ቶርዓ ፡ የተ
ባለው ፡ የአሳውርታ ፡ ጐረቤት ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ። (10)ሕምብርትም ፤ እዚያው ፡ ቦታ ፡ ተ
ጠቅሷል ። ከጽጋርዋ ፡ ሰሜን ፡ ምዕራብ ፡ ይገኛል ። ባሕር ፡ አምባ ፡ ትግሬ(ዛሬ ፡ ትግራይ) ው
ስጥ ፡ ነበር ፡ በአፄ ፡ ዘርአ ፡ ያዕቆብና ፡ ሱስንዮስ(1599-1625ዓ.ም ፡ ወይም ፡ 1607-1632

A.D.)ታሪክ፡ውስጥ፡ተነሥቷል። [11]አሳውርታ፣ባርያ፣ሐምሲን፣አስመራ፣ሰሐርት፡ዛሬም፡የድርዎች፡ስም፡መጠሪያ፡ናቸው። "የጸበኔው፡ምድረ፡ባርያ" ካክ፡ኬካ፡ምድረ ባርያ፡ነበር፡ማከት፡ነው። [12]

9.የንጉሥም፡ዙፋንም(ክርስቶስ) በክብር፡እስኪመጣ፡ድረስ፡ቀዋሚ፡ያደርገው፡"የሚ ከው፡ሞርቆት፡ፖከቲካ፡ነው። ነገሥታቱ፡የሚጥሩት፡ዙፋናቸውን፡ወይም፡ዘውዳቸውን፡ኬ ካ፡እንዳይቀማቸው፡ብቻ፡ሳይሆን፡ከከዳቸው፡ከከድ፡ከዳቸው፡እንዳይወጣ፡ጥምር፡ነበረ ወንድም፣የወንድምና፡የእህት፡ከድ፡እንዳይገፋ፡በአይነ፡ቁረኛ፣እከዚያም፡በእስራት፡ይ ጠበቅ፡ነበር። ይህ፡እሁን፡የምናጠናው፡ሰነድ፡የተገኘበት፡ግሸን፡አምባ፡የታወቀው፡የነገ ሥታት፡ቅርስ፡ማከማቻና፡የከዑካን፡ማሰሪያ፡በመሆን፡ነበር። [13]ግራኝ፡በመጣ፡ግዜ፡ከ ዑካኑን፡ፈጅቶ፡ከአፄ፡ይኩኖ፡አምካክ(1262-1277፡ዓ.ም፡ወይም፡1270-1285A.D)የ ጸካበውን፡ሀብት፡ይዞ፡ሄደ። ከገንዘቡ፡ይከቁ፡የጥንቶች፡እቃዎች፡መጥፋት፡ከታሪክ፡ሳይ ጉዳ፡አይቀርም። [14]

10."የጸብረ፡ጽዮን፡የምሳ፡ገበታ፡ወይም፡ማእድ፡ወይም፡ምሳ፡"የሚባከው፡በመጽ ሐፈ፡ራእይ፡ምዕራፍ፡፳፡ቁጥር፡፩፡እስከ፡፯፡የተገከጸው፡የክርስቶስ፡የአንድ፡ሺህ፡ዓመ ት፡ግዛት፡ነው። ክርስቶስ፡እንደገና፡ይመጣና፡ዓከምን፡ከማሳከፉ፡በፊት፡ከወዳጆቹ፡ጋር እንድ፡ሺ፡ዓመት፡ይነግሣከ፡እየተባከ፡ይታመናከ። የውጭ፡ጸሐፊዎች፡ዘመኑን፡ Millenium፡ሲኩት፡ይኸን፡ዓይነት፡እምነት፡ደግሞ፡Millenarianism፡ይኩታከ[15] ከአዳም፡ጀምሮ፡ሲቈጠር፡ስምንተኛው፡ሺ፡ሲጀምር(ሲገባ) ወይ፡ያ፡ዘመን፡ወይ፡እስቀ ድሞ፡የሐሳዊ፡መሲሕ(ክርስቶስ፡እኔ፡ነኝ፡የሚከ፡ታምራት፡የሚሠራ፡ውሸተኛ፡መሲሕ፡ ወይም፡የውሸት፡ክርስቶስ) ዘመን፡ይጀምራከ፡እየተባከ፡ገራ፡በገባ፡ሁኔታ፡ሲጠበቅ፡በ ምዕራቡ፡የኢትዮጵያ፡እውራጃ፡በአዳከ፡ገዢ፡በገራኝና፡በጌታው፡በአፄ፡ከብነ፡ድንገከ ፡መካከከ፡እከመገባባት፡ተነስቶ፡ኢትዮጵያ፡ዐሥራ፡አምስት፡ዓመት፡ያህከ፡ተቃጠከች።

አፄ፡ዘርአ፡ያዕቆብ፡ከጻበረ፡ጽዮን፡የምሳ፡ገበታ፡የማያምነውን፡ሁሉ፡ከሚገባው፡በካ ደ፡ይቀጡት፡ነበር። ጊዜውንም፡መጻሕፍቱን፡መርምረው፡ዘመኑን፡ሰፍረው፡ቈጥረው፡በ 7000፡ዓመተ፡ዓለም(ማለት፡ሰባተኛው፡ሺ፡አልቆ፡ስምንተኛው፡ሺ፡ሲገባ) ገደማ፡ነው ይሉ፡ነበረ። (16) በዚያን፡ጊዜ፡ሰው፡ሁሉ፡ከፍርሃት፡የተነሣ፡ንስሐ፡ገብቶ፡ስለሚጠ ባበቅ፡ኢትዮጵያ፡የሰላምና፡የፍቅር፡አገር፡ነበረች፡ብሎ፡መገመት፡ይቻላል። በዚያን፡ ጊዜ፡ይገዛ፡የነበሩት፡አፄ፡ናኦድ(1487-1500፡ዓ.ም፡=1494-1508A.D.) አንኮበር፡ አጠገብ፡በሐምሌ፡ወር፡የአይራራን፡ወንዝ፡አሻገራለሁ፡ሲሉ፡ውሀ፡ሙላት፡አጉሳቍሏ ቸው፡የነሐሴ፡ሥላሴ፡ዕለት፡መሞታቸው፡ይታወሳል። (17) በዚህ፡ምክንያት፡መስከረም ጠብቆኪካውን፡ዘመን፡ሳያዩ፡ስለቀሩ፡አግዚር፡አንደማራቸው፡ተቈጥሮላቸዋል።

11. ምርቃቱና፡ጸሎቱ፡ከዘርአ፡ያዕቆብ፣ ከእናታቸው፣ ከሚስታቸው፣ ከልጆቻቸው፡መሆኑ፡ ንጉሡ፡ከአንድ፡ሚስት፡የበለጠ፡እንደነበራቸው፡የሳይ፡ይሆን፡? ይኸን፡ያነሣሁበት፡ም ክንያት፡የዚያን፡ጊዜ፡ነገሥታት፡ብዙ፡ሚስቶች፡ነበራቸው፡የሚል፡ጽሑፍ፡ስላየሁ፡ነው።

ጌታቸው፡ኃይሌ፡
ሚኒሶታ፤ሰሜን፡አሜሪካ።
(ነሐሴ፡፫ ቀን፡፲፱፻፸፱ ዓ.ም)

የግርጌ፡ማስታወሻዎች፤

1. A. Caquot, "Aperçu prèliminaire sur le Mashafa Tefut de Gechen Amba", Annales d'Ethiopie, vol. 1 (1955), ድጋሚ፡እትም፡Nendeln/Liechtenstein 1975, ገጽ 89-108.

2· <u>W.Wright, Catalogue of the Ethiopic Manuscripts in the British Museum Acquired Since the Year 1847</u>, ቁጥር፡2 ገጽ፡1-6·

3· Carlo Conti Rossini, "Aethiopica", <u>Rivisita degli Studi Orienti</u>, Vol.9 (1923), ገጽ፡452-453·

4· ስለደብረ፡ማርያም፡Enrico Cerulli, "The '<u>Kalilah wa-Dimnah</u>' and the Ethiopic 'Book of Barlaam and Josaphat' (British Museum MS. Or. 534", <u>Journal of Semitic Studies</u>, Vol. 9 (1964), Amsterdam 1969, ገጽ፡77, ገርጌ፡ማስታወሻ፡ቁጥር፡4 (ሆኖም፡ጸሐፊው፡ገዳሙን ገርዓልታ፡ውስጥ፡ያደርገዋል፡) ስለደብረ፡ቢዘን፡Otto F.A. Meinardus, "Notizen über das eustathische Kloster Debra Bizen", <u>Annales d'Éthiopie</u>, Vol. 6 (1965), ገጽ፡285-291·

5· ስለአቡነ፡ኤዎስጣቴዎስ፡(ማኅቀበ፡እግዚእ፡) B.Turaiev <u>Acta S Eustathi (Monumenta Aethiopiae Hagiologica, fasc. 3)</u>, Petropoli (1905); **ስንክሳር**፡መስከረም፡18 ቀን፤ E.A. Wallis Budge, <u>The Book of the Saints of the Ethiopian Church</u>, I/II ዳግም፡እትም፡Hildesheim እና፡New York 1976, ገጽ፡63-65· ስለ፡ጠቅላላ፡የመነኮሳት፡አባቶች፡Steven Kaplan, <u>The Monastic Holy Man and the Christianization of Early Solomonic Ethiopia</u> (Studien Zur Kulturkunde ቁጥር፡73), Weisbaden 1984.

6· ስለጭቅጭቅ፡ስለታሪካቸው፡ስለጉባኤው፡ውሳኔ፡E.Hammer-schmidt, Stellung und Bedeutung des Sabbats in Aethiopien,Stuttgart 1963; Edward Ullendorff, Ethiopia and the Bible, London 1968, ገጽ፡109-113 Taddesse Tamrat, Church and State in Ethiopia 1270-1527, Oxford 1972, ምዕራፍ፡6; Getachew Haile, "The letters of Archbishops Mika'el and Gabra'el concerning the Observance of Saturday", Journal of Semitic Studies, vol. 26/1(1981),ገጽ፡73-78·

7· ተክለ፡ጻድቅ፡መኩሪያ፡የኢትዮጵያ፡ታሪክ። **ከዓፄ፡ቴዎድሮስ፡እስከ፡ቀዳማዊ ኃይለ፡ሥላሴ።** ተስፋ፡ማተሚያ፡ቤት፡(አዲስ፡አበባ፡) 1952ዓ·ም፡ገጽ፡71። Sven Rubenson, Wichale XVII , Addis Abeba 1964, ገጽ፡66።

8· በጽርዋጌት፡በፀርዋጼት፡በጽርዋጼት፡በፀርዋገት፡በፀር፡ዋገት። Jules Perruchon, Les chroniques de Zar'a Yâ'eqôb et de Ba'eda Mâryâm, Paris 1893,ገጽ፡31,45,47; Getachew Haile, "A Preliminary Investigation of the Tomarä Tesbe't of Emperor Zär'a Ya'eqob of Ethiopia", Bulletin of the school of Oriental and African Studies, vol. 43/2(1980), ገጽ፡219·

9· C.F. Beckingham and G.W.B. Huntingford, Some Records of Ethiopia 1593-1646 ዳግሚ፡እትም፡Nendelin/Liechtenstein 1967, ገጽ፡231·

10· Ignatius Guidi, Annales Regum Iyâsu II et Iyo'âs (Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium, text.ser.alt., t.6) Lipsiae 1910, ገጽ፡218-219።

11·Perruchon, Les Chroniques, ገጽ፡47 = F.M.E. Pereira, Chronica de Susenyos,Rei de Ethiopia, vol. 2, Lisbon 1900, ገጽ፡626።

12· Merid Wolde Aregay, "Political Geography of Ethiopia at the Beginning of the Sixteenth Century", IV Congresso Internazionale di Studi Etiopici, Rome 1974, ገጽ፡616።

13· Taddesse Tamrat, Church and State, ገጽ፡275; Beckingham and Huntingford, Some Records, ገጽ፡97-102።

14· "ወገዩአት፡ወርኃ፡የካቲት፡አመ፳፡(=በዚያው፡የካቲት፡ወር፡3ቀን) ተሥዕረ፡(=ተጸፈረ፡) ወተበርበረ፡ግሼ(ን) ፡አምባ፡ነገሥት፡ወተረክበ፡በህየ፡(=እዚያም፡ተገኘ) ብዙኅ፡ከበሰ፡ሐሪር፡መዛግብተ፡ነገሥት፡ዘቀደምት፡ዘተዘገበ፡እሞዩኩና፡እምካስ፡እስከ፡መንግሥቱ፡ክክብነ፡ጸንገክ" M. Renè Basset, "Études sur l'histoire d'Éthiopie", Journal asiatique, 7/13(1881), ገጽ፡331።

15· Hillel Schwartz, "Millenarianism" (Mircea Eliade, ed.), The Encyclopedia of Religion, vol. 9 (1987), ገጽ፡521-532።

16. Getachew Haile, "The Cause of the Estifanosites: A Fundamentalist sect in the Church of Ethiopia", Paideuma, vol. 29 (1983), ገጽ፡ 108-109.

17. Sergew Hable-Selassie, "The Ge'ez Letters of Queen Eleni and Lebna Dingel to John, King of Portugal", IV Congresso Internazionale di Studi Etiopici, ገጽ፡ 551.

ከመካው ዓለም የቀረበ የፊደል ገፀበረከት

ከተክከማርያም ኃይሌ

(ዋሺንግተን ዲሲ)

1· የፊደሎች አፈጣጠር እና የቅርፃቸው አመጣጥ። (አጭር መንደርደሪያ)

የሰው ልጅ አፉን ፈቶ እና አንደበቱን አቃንቶ የአስተሳሰብ ግንፋሎቱን ከመግለፅ የቃጣው ስእለፀሐፈት (pictograph) በሚባል ቅርፀነገር (ለምሳሌ በሬን በበሬ ስእል አስመስሎ በመንደፍ) ነበር። በስእለአሳብ (ideography) አማካይነትም (ለምሳሌ ሙቀትን በፀሀይ ንድፍ ስልጣንን በዘውድ ስእል በመጠቆም) አንዳንድ ሁኔታዎችን ያንጸረጸር ነበር።

ውሎ አድሮ ግን የስልጣን ጦራ ፍንጣቂ አያየ እና የኑሮውንም ጣእም እየቀመሰ ሲሄድ አመጀመሪያው የንቃተ-ህሊና እርከን ካይ ከመቆም በቃ። ከትውስታና ከመደጋገም ከሚያስቸግር ስድ አነጋገርም ተላቆ የተሰበጣጠሩ ፊደሎችን አጣል አየፈጠረና ቅርፃቸውንም በየዘመናቱ አያሻሻለ ተጨግጭ ፍሬአሳቡን በፅሁፈት በመመዝገብ ከትውልድ ወደ ትውልድ ማሸጋገር ጀመረ። ለምሳሌ የኛው ፊደል ከየት ተነስቶ የት እንደደረሰ ታሪክ ፀሀፊው አቶ ተከለፃድቅ መኩሪያ "የግብፅ-የሳባና የኢትዮጵያ ፊደሎች ማስታወሻ" በሚለው የ1950 (እ.አ.) ድርሰታቸው ገምግመውታል። እንደታዩአቸው ያህልም የፊደሎቹን ክፍል ብቻ በአንደኛው ንድፈቀጽ-ሰንጠረዥ አቅርቤላችሁአለሁ።

2. የፊደሎችን ቅርፅ ከመለወጥ የተሞከሩ ሙከራዎች

(ሀ) ፊደሎች ጥንት እንደተፈጠሩ በነባርነት ሊኖሩ አይችሉም። ወረታቸው ያለፍና ከዛቸውን ያጣሉ። በዚያን ጊዜ አንዳንድ ታታሪዎች ወይም ድርጅቶች እየተነሱ ክብደታቸውንና አስቸጋሪነታቸውን እየገመገሙ አጣጣላቸውም ሆነ ቅርጻቸው ከፅሁፈት እንዲያመች-ከትምህርት እንዲቀል ማሻሻያ አሳቦችን ያበረክቱላቸዋል። ከምሳሌ የሳባ ፊደል ከግእዝ ፊደል - የግእዝ ፊደል ከአማርኛ ፊደል መሰረት እየሆነ በመደላደልነት ሲወርዱ ሲዋረዱ አለንበት ዘመናት ደርሰናል። ይሁን እንጂ አሁንም ቢሆን አፍን ሞልቶ የሚያናግርና ልብ የሚያደርስ ጥረት ተሰንዝሮአል ከማለት አያስደፍርም።

አፄ ምኒልክ በአገራችን ውስጥ የሚፅፍና የሚያነብ ሰው እጅግ በጣም ጥቂትና መንሚና መሆኑን ተገንዝበው ቀጥተ የያዛቸው ይመስላሉ። የአውሮፓ ስልጣኔም ህሊናቸውን የከነከነውና ያስጨነቀው መሆኑን የሚያስረዳን የፊደሎች ቅጥያዎችና አጣጣል ስላሳሰባቸው የምራቸውም ይሁን ወይም ምሁራንን ከመጎተጎት የቀረቡትን የፊደል ቅርፅ በሁለተኛው ንጽፈቅጂ-ሰንጠረዥ ተመልከት።

የፊደሉ ቅጂ በእጃችን የለም እንጂ George Bernard Shaw (1856-1950) የሚባለው እንግሊዛዊ ደራሲ የላቲኑን ፊደል ከማሻሻል ኪካ ፊደል አውጥቶ ስለነበረ በ1962 ዓ.ም ከውድድር ቀርቦ ነበር። (Communication and Language 1965 Macdonald: London ገጽ 125)

UNESCO የሚባለው የተባበሩት መንግስታት አካላዊ ድርጅትም በዚሁ አቀጣጣ ከአለም መገናኛ የሚበጅ ቀላል ፊደል ከመፍጠር ከመመራመር ወደሁዋላ ብሎ አያውቅም።

የፊደሎችን ስርአተ አልባነትና የአጣጣላቸውን ህገወጥነት በጥልቀት ያጤኑት እንደበርቀ የያዝነውን የግእዝ [illegible] መዝገበ-ፊደል በተሰኘው ሁለተኛ መፅሀፋቸው ውስጥ ያቀናበሩትን- በሀይለኛም የ (vowel) አናጋሪነት እንዲሰራበት ያጣጣሙትን የፊደሎች ጥንዷዊ ቁራኛ እንድታዩት በሶስተኛው ንጽፍቅጂ-ሰንጠረዥ አማካይነት አቀርቤላችሁአለሁ።

አሳቸውም የተከተሉት የካቲትን ዘዴቢ ሲመስል እንደካቲኑ የሀዬከጸምፅ (vowel) ዝውውር የከበትም- እንደ አይነት መንገዱን ብቻ በእንደወጥነት አጠቃሎ ያዘእል።

(ክ) የከፋትና የጥረት ፍሬዎች የሚተመኑት በተግባራዊነት ላይ ሲውሉ ብቻ ነው። እንግዲህ እንደምናየው ከሆነ የአዒ ምኒልክ ሙከራ የሚገም ከብ የሚረስ አይመስለኝም። አሳቸውም ስካወጡት ፊደል የሰጡት ማብራሪያ ስለኪክ አቀራረባቸው ከገበገብና (challenge) ከፍልሚያ ወይም ከጉትጎታና ከቅስቀሳ ያመስካል- አስቃ ኪዳነወልድ ክፍሌም በአሳባቸው ገፍተው ያህንኑ ፍልሚያ ኪያዘለቁትና ኪያቀጣጥሉት የቃጡ ያመስካል። የሁለቱም ጉንተካ በአገራችን የፅሁፈትና የድርሰት ታሪክ ስር መስደዳቸውን ያሳያል። በሀዲጋዊና በዘርፋዊ ኀኡስ ጥቆማም አማካይነት ደራሲው አቶ አዲስ አለማየሁ የተደራራቢ ፊደሎችን ጋጋታ (ሀሐኀኸ- ሠሰ- አዐ- ፀጸ) በ**ፍቅር እስከመቃብር** ና በ**ወንጀለኛው ዳኛ** መቅድሞች ውስጥ እንስተው አለማስፈለጋቸውን አስመልክተዋል።

በራሳቸው የግል አውቀት ጥልቀት ምክንያት የነባሩን ፊደል የአጣጣልና የቀጥያዎችን መንዘዛት ወይም ውጥንቅጥነት ያካጤኑት እንደ አቶ አቢ ጉበኛው ያሉት ደግሞ አምብዛም አይደሉም (**ገባብ በሰባት ቀን**- አቢ ጉበኛ- ተንሳኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤት አ·አ፤ ዓ·ም የለም)።

3· የቀድሞዎች ሙከራዎች እክልና እንከን

እንግዲህ ከዚህ በላይ በተጣጣመው አጭር ቀረቢታ እንደሚነው የሊቃውንቱም ሆነ የአዛውንቱ ጥንቀት የገባን ያመስከናል። የአማርኛ ሰዋሰዋችን በካቲን ጊታ መርስኤ ሀዘን ወልደቂርቆስም በፊደላችን ላይ ቀሬታ እንደነበረባቸው በአማርኛ ሰዋሰው መግቢያ ውስጥ ጠቀመዋል። እኒንም ጎትጉቶና ወተውቶ ያህንን ፅሁፍ ከማቀረብ ያነሳሳኝ ነባሩ ፊደላችን ጥንታዊነት እያከወ ከአሁኑ ጊዜ አማማርና አፃፃፍ አስቸጋሪ መሆኑን ተገንዘቢ ነው። የነባሩ ፊደል ቀጥያዎች መንዘዛትና መብዛዛት ወይም የአጣጣሎቹ ስርአተወጥነት ከትምህርትም ሆነ ከፅሁፈት አንጻር ማራኪ ሆኖ አልተገኘም። በተከዋጭ የቀረቡትም ፊደሎች

የጥንቱን ችግር የሚያቃልሉበት መንገድ ግልፅ ሆኖ አይታይም። አለቃ ኪዳነወልድ ክፍሌ በሁዬክድምፅ (vowel) እንዲነገር የቀረቡትም ፊደል የቀደሞውን ውጣውረድ ቀርፅ በአንድወጥ ዘዬቤ አያጠቃልልም። ስለዚህ የፊደላቸውን አክልና እንከን ገና አንደለ አለ ማለት ነው። ስለዚህ ይበጃል ብዬ የመረጥኩትን መፍትሄ ከዚህ እንደሚቀጥለው አቀርብላችሁዋለሁ።

4. ከወደፊት የታሰበው አዲስ ፊደል

(በአራተኛው ገፀ-ገጽፍ እንደተመለከተው)

ነባሩ ፊደላችን ስረመሰረቱን አበክሮ ሳይለቅ ዘመናዊ ተሀድሶንና ቀላል የአጣጣል አቀራረብን የሚጠይቅ ሆኖአል። አቤቱታውና ዋይታውም በየአደባባዩ ተሰምቶአታል። መከወጥ ያስፈለገበትም ምክንያት እንዲያው በነሲብ መልኩን ከመቀየር ያህል ብቻ አይደለም። አውራውና አንጋፋው መነሾ ከትምህርት ከንባብና ነፀሀፊት የሚጠቀምበት ወገን ያካንዳች ተስና እንዲገናዘበውና በኢምንት ጊዜ ውስጥም በስሜት አውታሮች አማካይነት በአእምሮው ቀርፆ ያለምንም ጥንቀት እንዲሰራበት ነው። ስለዚህ ሆርመቶችና ቅጥያዎች በአንድወጥ ዘዬቤ መጠቃለልና መደርደር ይገባቸዋል ማለት ነው። በአሁኑ ዘመንም ዘዬቤ መጠቃለልና መደርደር ይገባቸዋል ማለት ነው። ከሁዬክፀሀፊት (computer) ተግባር በደንብ አመቺ ሆኖ መገኘት አለበት ማለት ነው። ስለዚህ ይህ አዲሱ ፊደል ከዚህ በላይ በጥምር የተወሰኑትን አላማዎች እንደሚመታ ታላቅ እምነት ተጥሎበታል። በሀኪናዬም ውስጥ ከአስር አመታት ያህል ሲበላኝና ሲብከነከነኝ የኖር የሰከነውን አሳቤን የመረቅኩበት በ1983 Boston፤ Massachusetts ነው።

ይህ የወደፊቱ አዲስ ፊደል እንዲነደፍባቸው የተመረጡት ንኡስ ጥረቶች (ሰረዞች/መስመሮች) በአራት የደንብ ዘዬቤ ተመድበዋል፡-

እንደኛ ቋሚ አቢይ ጥረት (|)

ሁለተኛ አግዳሚና ቋሚ (ግማሽ) ንኡስ ጥረት (—|)

ሶስተኛ ሰያፍና (ግማሽ) ንኡስ ጭረት (\/)

አራተኛ ሰያፍ አቢያ ጭረት (\/)

ከምሳሌ የመጀመሪያው (ሀ) ሲፃፍ ከሁለት ቀዋሚ አቢያ ጭረቶችና

ከአንድ አግዳሚ ግማሽ ንኡስ ሰረዝ (ጭረት) (-) ጋር ተያይዞ ነው። ሁለተኛው (ካእብ) ድምፅም (ሁ) በግማሽ ቀኝ ጎኑ ላይ አግዳሚ ግማሽ ንኡስ ጭረት ተቀጥሎበት ራሱን ነፃ አውጥቶአል። ሶስተኛው (ሳልስ) ድምፅ (ሂ) በመጨረሻ ቀኝ ጎኑ ላይ ግማሽ ሰረዝ (‿) ተጥሎበታል። አራተኛው (ራብእ) ድምፅ (ሃ) በመጨረሻ ግራ ጎኑ ላይ ግማሽ ንኡስ ጭረት (-) ተቀጥሎበታል። አምስተኛው (ሀምስ) ድምፅ (ሄ) ደግሞ በመጨረሻው ቀኝ ጎኑ ላይ አግዳሚ ንኡስ ጭረትና (-) ቀዋሚ ንኡስ ጭረት (ı) ተጋጥመው (‿) ቀጥሎ ወደያው ያልቀለታል። ስድስተኛው ድምፅ (ህ) የካእቡን (የሁለተኛውን) ድምፅ ምልክት ይቀለብሰዋል። ከሰባተኛው (ሳብእ) ድምፅ (ሆ) የወጣለት ዘዴ የቀኙን ንኡስ ጭረት በግማሹ ከፍ መተው ነው።

አንድ ምሳሌ ልጨምር፡- አዲሱ (A) የተነደፈው ከሁለት ሰያፍ ሰረዞች ተገጣጥሞና ልክ በግማሽ ወገቡ ላይ አግዳሚ ንኡስ ጭረት ተሰምሮበት ነው።

እንግዲህ ይህ ከወደፊት የታጠው አዲስ ፊደል በአራት የሰረዞች (ጭረቶች) ደንብ ብቻ ስለተደነገገ ምቾቱን (ቀላልነቱን) እና ጠቀሜታውን ከማጤን ምንም ያህል ግንዛቤን አይጠይቅም። አሁን የምንገለገልበት ፊደላትንም ከብዥርዥርነትና ከስርአተ አልባነት ያገላግላል። ስለዚህም አባባልና ሁኔታ የመፅሄቱ አንባቢዎችና ሌሎችም አጥባቂ ተከራካሪዎች ግምገማቸውን አበርክቱበት።

የፊደሎቹ አጣጣል ግልፅም ቢመስል አንዳንድ ማብራሪያዎችን መስጠት ያገባኛል። የላቲኑ (A) እና የኛው (A አ) በመልክና ታሪክ አምብዛም አይራራቁም። የኛው (ሀ) እና የላቲኑ (H=ኤች) ሊመሳሰሉ ይፈልጉና አታችና

አወገብ ላይ በዋሉ ሰረዞች አሉያ ባለመሆን ብቻ ይለያያሉ። በተለዋዋጭም የላቲን (H=ኤች) የኛን (H=Z) ይመስላል። የኛው (በ) እና የላቲን (B) በትንሽ ርክርክነት ሊነጣጠሉ አይፈልጉም። የኛው አዲሱ (ከ) ወይም ነባሩ (ከ) ከላቲን (K) አምብዛም አይቀቀሩም። የኛው (ፀ) እና የግሪኩ (θ) ነፍስና ስጋ ናቸው። የኛው አዲሱ (ሠ) እና ነባሩ (ወ) ከላቲን (W) ጋር ፍቅረኞች ናቸው። ገፅታቸውም ይመሳሰላል። አዲሱ (ጠ) እና ነባሩም (መ) ከላቲን (m) ጋር ተጠጋግተዋል። የኛው (Λ) እና የግሪኩ (Λ) መንትያ ናቸው። የኛው አዲሱ (∇) እና የግሪኩ (Δ) ግልብጦሽ የሚጣጠቁ ይመስላሉ። የኛው (ተ) እና የላቲን (t T) ዝምድናቸውን አበክረው ይዘውታል። የኛው (ገ) እና የግሪኩ (Γ) በሁዋላየሽ ጥሪ ጀርባ ከጀርባ ተሰጣጥተዋል። አዲሱ (I) ሁለቱን የላቲን (N) ሰረዞች ተቶ በሶስተኛ ቢተዘመድነት ገብቶአል። የኛን (L) ገልብጦ የላቲኑን ትንሽ (r) መስሎ ከቀጥያ አንዲያመች ተጀርጎአል። አዲሱ (Y) ነባሩ (የ) ከላቲን (Y) ጋር ተጣፍተዋል። ነባሩ (ፊ) በምንም ፈሊጥ ከቀጥያ የማያያመች በመሆኑ በቀርብ ዘመዱ በግሪኩ (ф) ተመስሎ ነባሩን የኛን (ቀ) አጣፍቶ ተከውሶአል። የኛው (ፕ) እና የላቲን (P) ግቁዋቁዋም ይመሳሰላሉ።

የአረቢ ፊደል በመገል የታወቀት እነ ሸ-ዠ-ጨ-ጀ-ቸ በቀላል ምልክት ሽ-ዥ-ጭ-ጅ-ች- ተገላግለዋል። ፐ እና ቸ የኛው ቀዋንቁዋ መገልገያ ህርመቶች ይመስላሉ።

5· ከህልውና የተሻሩ ፊደሎች

ሐ ኀ ኸ የ (ሀ) ሞክሼ በመሆናቸው
ሠ የ (ሰ) ሞክሼ በመሆኑ
ጸ የ (ፀ) " "
ዐ የ (አ) " "

በተጨማሪም እንደዚያው ሲባዝኑና ሲንዛዙ የኖሩት ዲቃላ ፊደሎች ምንም አገልግሎት ስለሌላቸው በፍፁም ከህልውና ተሰርዘዋል። ለምሳሌ "ቋንቋ" "ሟሟ" የመሳሰሉትን ፀያፍ አፃፃፎች "ቁዋንቁዋ" "ሙዋሙዋ" ብሎ በዝርዝራቸው ማስፈር ይቻላልና ከነዝርያቸው ከህልውና መውጣት ይኖርባቸዋል።

6· መደባቸውን ያንሸራሸሩ ፊደሎች

እመቺ ምቶች ቀርበውላቸው መደባቸውን ያንሸራሸሩ ፊደሎች የሚከተሉት ናቸው፡-

ሽ በ (ሰ) ተተክቶአል	ቸ በ (ተ̄) ተተክቶአል
ከ " (h) "	ጰ " (T̄) "
ኸ " (H̄) "	ነ " (l) "
ጠ " (m̄) "	ኘ " (Ť) "
ጸ " (▼) "	ረ " (r) "
ፀ " (▼̄) "	የ " (Y) "
አ " (A) "	ፈ " (ф) "
	ቨ " የካቲትን V ድምፅ ይወክላል።

7· መደምደሚያ፡-

ይህ ከወደፊት የታጠው አዲስ ፊደል እንኳዋን ከኛ ቀርቶ ከአፍሪካና ከመላው አለምም ጠቀሜታው በጉልህ የሚታይ ነውና መቀደትና መራባት አለበት ብዬ አምኔን ጥዬበታለሁ። ምክንያቱም በሁዩክድምፅ (vowel) በድምፅ ፍካ (pronunciation) አዋጅ የሚነገር ቀዋንቀዋ ሁሉ እንደቀበቶ እድሚን ሙሉ ስለሚያከፋ ነው።

ይህ አዲሱ ፊደል ታፍሶ የማያልቅ የወርቅ ማእድን ነው። ያገሩን ሰርደ ባገሩ በሬ የሚለው ምሳሌ እዚህ ላይ በጣም ያዋጣል። እንግዲህ ገልመጥ

ብክን የምናዩቸው ጠቀሜታዎች

አንደኛ የፊደልነቱ ቅርፅና አጣጣል መቃለል

ሁለተኛ በኢምንት ጊዜ ውስጥ ፊደሉን መማርና መፃፍ

ሶስተኛ ከዘመናዊ አትማትና ከሀዩከዐሀፊት (computer) መመቸት

አራተኛ የኪኮችን ቀዋንቀዋና የድምፅ ዘዩቤ ከመገልበጥ መቻል

አምስተኛ የፊደሎቹ ተቀራራቢ ቅርፅና አጣጣል ገጽ ወገን መጠቃለል

(ሀ-በ-ሰ-ከ-ዘ-ዐ-ጠ-ጨ አና መሰሎቻቸው) ናቸው ።

ልዩ ማስታወሻ፡፡ ስለማጥበቅና ማላላት

ፊደሎች ተበታትነው በአንድ አካል ሲፃፉ ከምሳሌ (አክ) ብሎ (ክ) ኪጣውን ሲታይ መናገርን የመክስታል ማለት ነው ። ነገር ግን (አክክ) ብሎ (ክ) ተደግሞ ሁለት ጊዜ ሲፃፍ ጠብቆ ይነበብና መናርን የመክስታል ማለት ነው ። ደቀቀቀቀ (ቀ) ተደጋግሞ ሁለት ሁለት ጊዜ ከተፃፈ ሁለቱም (ቀ) መጥበቃቸውን ያስረዳናል ። ነገር ግን ወደ̃ደ ብክን አንድ ሰረዝ በሁለቱም (ደዎች) አናት መካከል (ነጠላ ሰረዝ) ከጫለንበት ሁለቱም (ደ) ካለተው ይነበባሉ ማለት ነው ። ደራሲው አቶ አዲስ አለማየሁ ግን በወንጀለኛው ዳኛ መቅድም የጠቀሙት ከምሳሌ አክ-ደቀቀ መጥበቃቸውን ከማሳየት በፊደሎች አናት ላይ ነጥብን መጣልን አመልክተዋልና አስታራቂውን አሳብ በፅሞና ከሚከታተል ተፎና ተመራማሪ አተወዋለሁ ።

ለጥናቱ የዋሉ መጻሕፍት ዝርዝር

፩ ተክለጻድቅ መኩሪያ፡- **የግብጽ የሳባና የኢትዮጵያ ፊደሎች ማስታወሻ ቅጥር አንድ**፤ አዲስ አበባ ፲፱፻፶ ዓ.ም፤ ቱስፋ ማተሚያ ቤት ።

፪ ጸሐፌ ትዕዛዝ ገብረ ሥላሴ፤ **ታሪክ ዘመን ዘ ዳግማዊ ምኒልክ**፤ ፲፱፻፶፱ ዓ.ም አርቲስቲክ ማተሚያ ቤት፤ አዲስ አበባ ።

፫ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ ወልደ አባ ተክሌ፤ **መዝገበ ፊደል፣ የግዕዝና የአማርኛ ቋንቋ መክፈቻ፤ ፪ኛ መጽሐፍ**፤ በማህተመ ሚሲዮን ካቶሊክ፤ ድሬ ዳዋ፤ ፲፱፻፵፰ ዓ.ም ።

በ"አ. የሚጀምር የግዕዝ ፊደል	በዘሌ፡ሌ ፊደሎች፡	በ"ሀ. የሚጀምር፡ የሳባ ፊደል	የእከ ስሜ ፊደል	የዛሬ ፊደሎች	ቴንፓ ሐተታ
ኾኽ	አ	Ψ	V Y U	ሀ	የታችኛውን፡ እግር፡ በማስቀረት፡
ՈAA	በ	ገ	ΛΛ	ለ	ያጠረውን፡ እግር፡ በማስተካከል፡
ገ	ገ	Ψ Ψ	ሐ ሐ	ሐ	በመዘቅዘቅና፡ በ፪ እግሩ፡ በማቆም
ᑫ ᑫ	ዴ	ያ 0	ᐁᐁ	መ	ወደቀኝ፡ አዙሮ፡ በማስቆም
ሦ ሦ	ሀ ኸ ?	ろ	W	ሠ	" " "
ወ ወ	ወ	ᐳᐳ ፆ	ᒪ ᒪ	ረ	ሌቱን፡ ወደቀኝ፡ በማዞር፡ እዚያም ወ [illegible]
ꓫ X	ዘ	ሰ	ሰ	ሰ	
Ψ Ψ	ሐ	ቀ	ቀ	ቀ	ዘንጉን፡ በመገንጠል፡ በሙሉ፡ በማያያዝ
ሣ ሣ	ኀ	በ	በ	በ	አልተለወጠም።
ጸ ጸ ወ	ጠ	X	ተ	ተ	እንደ፡ መስቀል፡ በማስተካከል።
ዐ	የ	ሣ ሣ	ኀ	ኀ	ተለውጧል።
ሰ	ከ	ሪ	ነ	ነ	ሌቱን ወደቀኝ፡ በማዞር
7	ለ	ኾኽ	ኣ ሻ	አ	ምንም፡ ያህል፡ አልተለወጠም
ያ 0	መ	ሰ	ከ	ከ	" " "
ነሪ	ነ	ወ	ᐁ	ወ	" " "
ሰ	ሰ	O	▽	ዐ	" " "
O	ዐ	ꓫ X	H	ዘ	ተለውጧል
◊ ◊	ፈ	ዐ	Y	የ	ምንም፡ ያህል፡ አልተለወጠም።
ሖ ሖ ሖ	ጸ	ᑫ ᑫ	ꓫ ꓫ	ደ	የተኛውን፡ በሁለት፡ እግሩ፡ በማቆም።
θ	ፀ	7	7	ገ	አልተለወጠም
ቀ	ቀ	ወ ጸ ጸ	ጠ	ጠ	ተለውጧል።
ᐳᐳ ፆ	ረ	ሖ ሖ ሖ	ꓫ ꓫ	ጸ	ከ፫ ቱ፡ ፩ኛው፡ ይመሳሰላል።
ろ-ろ	ሠ	θ	θ	ፀ	ረግቷል።
X	ተ	◊ ◊	ፈ	ፈ	ተለውጧል።

፩፫፡ ንጽሬ-ቀ፳

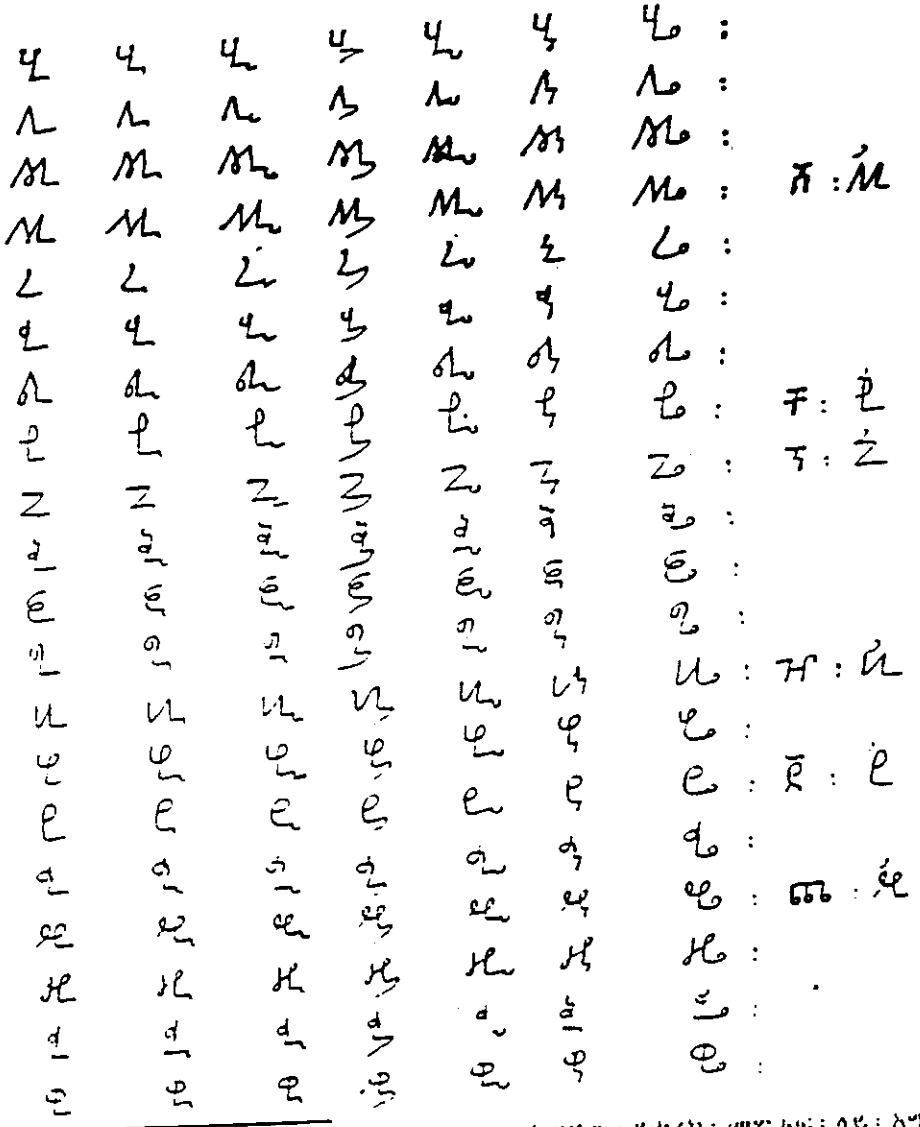

* ይህ ፡ ፊደል ፡ የተቀዳው ፡ [illegible] ፡ ከ[illegible] ፡ የታሪክ ፡ መጽሐፍ ፡ ላይ ፡ [illegible] ፡ በ[illegible] ፡ ከ[illegible] ፡ መጽሐፍ ፡ ላይ ፡ ነው ፡፡

፲፰ ፡ ኀጽሬ-ቀጽ

(ፊደል)	(ካዕብ) ው	(ሣልስ) ዪ	(ራብዕ) አ ፡ ዋ	(ኃምስ) ዬ	(ሳድስ) ህ	(ሳብዕ) ዎ
አ	አው-ኡ	አዪ-ኢ	አ(ዋ)	አዬ-ኤ	አህ-እ	አዎ-ኦ
በ	በው-ቡ	በዪ-ቢ	በአ-ባ በዋ-ቧ	በዬ-ቤ	በህ-ብ	በዎ-ቦ
ገ	ገው-ጉ	ገዪ-ጊ	ገአ-ጋ	ገዬ-ጌ	ገህ-ግ	ገዎ-ጎ
ጐ	—	ጐዪ-ጒ	ጐዋ-ጓ	ጐዬ-ጔ	ጐህ-ጕ	—
ደ	ደው-ዱ	ደዪ-ዲ	ደአ-ዳ ደዋ-ዷ	ደዬ-ዴ	ደህ-ድ	ደዎ-ዶ
ጀ	ጀው-ጁ	ጀዪ-ጂ	ጀአ-ጃ ጀዋ-ጇ	ጀዬ-ጄ	ጀህ-ጅ	ጀዎ-ጆ
ሀ	ሀው-ሁ	ሀዪ-ሂ	ሀአ-ሃ	ሀዬ-ሄ	ሀ	ሀዎ-ሆ
ወ	ው	ወዪ-ዊ	ወአ-ዋ	ወዬ-ዌ	ወህ-ው	ዎ
ዘ	ዘው-ዙ	ዘዪ-ዚ	ዘአ-ዛ ዘዋ-ዟ	ዘዬ-ዜ	ዘህ-ዝ	ዘዎ-ዞ
ዠ	ዠው-ዡ	ዠዪ-ዢ	ዠአ-ዣ ዠዋ-ዧ	ዠዬ-ዤ	ዠህ-ዥ	ዠዎ-ዦ
ሐ	ሐው-ሑ	ሐዪ-ሒ	ሐአ-ሓ	ሐዬ-ሔ	ሐህ-ሕ	ሐዎ-ሖ
ኀ	ኀው-ኁ	ኀዪ-ኂ	ኀአ-ኃ	ኀዬ-ኄ	ኀህ-ኅ	ኀዎ-ኆ
ኈ	—	ኈዪ-ኊ	ኈዋ-ኋ	ኈዬ-ኌ	ኈህ-ኍ	—
ጠ	ጠው-ጡ	ጠዪ-ጢ	ጠአ-ጣ ጠዋ-ጧ	ጠዬ-ጤ	ጠህ-ጥ	ጠዎ-ጦ
ጨ	ጨው-ጩ	ጨዪ-ጪ	ጨአ-ጫ ጨዋ-ጯ	ጨዬ-ጬ	ጨህ-ጭ	ጨዎ-ጮ
የ	የው-ዩ	ዪ	የአ-ያ	ዬ	የህ-ይ	የዎ-ዮ
ከ	ከው-ኩ	ከዪ-ኪ	ከአ-ካ	ከዬ-ኬ	ከህ-ክ	ከዎ-ኮ
ኸ	ኸው-ኹ	ኸዪ-ኺ	ኸአ-ኻ ኸዋ-ዃ	ኸዬ-ኼ	ኸህ-ኽ	ኸዎ-ኾ
ኰ	—	ኰዪ-ኲ	ኰዋ-ኳ	ኰዬ-ኴ	ኰህ-ኵ	—
ለ	ለው-ሉ	ለዪ-ሊ	ለአ-ላ ለዋ-ሏ	ለዬ-ሌ	ለህ-ል	ለዎ-ሎ
መ	መው-ሙ	መዪ-ሚ	መአ-ማ መዋ-ሟ	መዬ-ሜ	መህ-ም	መዎ-ሞ
ነ	ነው-ኑ	ነዪ-ኒ	ነአ-ና ነዋ-ኗ	ነዬ-ኔ	ነህ-ን	ነዎ-ኖ
ኘ	ኘው-ኙ	ኘዪ-ኚ	ኘአ-ኛ ኘዋ-ኟ	ኘዬ-ኜ	ኘህ-ኝ	ኘዎ-ኞ
ሠ	ሠው-ሡ	ሠዪ-ሢ	ሠአ-ሣ	ሠዬ-ሤ	ሠህ-ሥ	ሠዎ-ሦ
ዐ	ዐው-ዑ	ዐዪ-ዒ	ዐአ-ዓ	ዐዬ-ዔ	ዐህ-ዕ	ዐዎ-ዖ
ፈ	ፈው-ፉ	ፈዪ-ፊ	ፈአ-ፋ ፈዋ-ፏ	ፈዬ-ፌ	ፈህ-ፍ	ፈዎ-ፎ
ጸ	ጸው-ጹ	ጸዪ-ጺ	ጸአ-ጻ ጸዋ-ጿ	ጸዬ-ጼ	ጸህ-ጽ	ጸዎ-ጾ
ፀ	ፀው-ፁ	ፀዪ-ፂ	ፀአ-ፃ	ፀዬ-ፄ	ፀህ-ፅ	ፀዎ-ፆ
ቀ	ቀው-ቁ	ቀዪ-ቂ	ቀአ-ቃ	ቀዬ-ቄ	ቀህ-ቅ	ቀዎ-ቆ
ቈ	—	ቈዪ-ቊ	ቈዋ-ቋ	ቈዬ-ቌ	ቈህ-ቍ	—
ረ	ረው-ሩ	ረዪ-ሪ	ረአ-ራ ረዋ-ሯ	ረዬ-ሬ	ረህ-ር	ረዎ-ሮ
ሰ	ሰው-ሱ	ሰዪ-ሲ	ሰአ-ሳ ሰዋ-ሷ	ሰዬ-ሴ	ሰህ-ስ	ሰዎ-ሶ
ሸ	ሸው-ሹ	ሸዪ-ሺ	ሸአ-ሻ ሸዋ-ሿ	ሸዬ-ሼ	ሸህ-ሽ	ሸዎ-ሾ
ተ	ተው-ቱ	ተዪ-ቲ	ተአ-ታ ተዋ-ቷ	ተዬ-ቴ	ተህ-ት	ተዎ-ቶ
ቸ	ቸው-ቹ	ቸዪ-ቺ	ቸአ-ቻ ቸዋ-ቿ	ቸዬ-ቼ	ቸህ-ች	ቸዎ-ቾ
ጰ	ጰው-ጱ	ጰዪ-ጲ	ጰአ-ጳ	ጰዬ-ጴ	ጰህ-ጵ	ጰዎ-ጶ
ፐ	ፐው-ፑ	ፐዪ-ፒ	ፐአ-ፓ	ፐዬ-ፔ	ፐህ-ፕ	ፐዎ-ፖ

የወደፊቱ ፊደል

(አራተኛ ገፀገጸፍ)

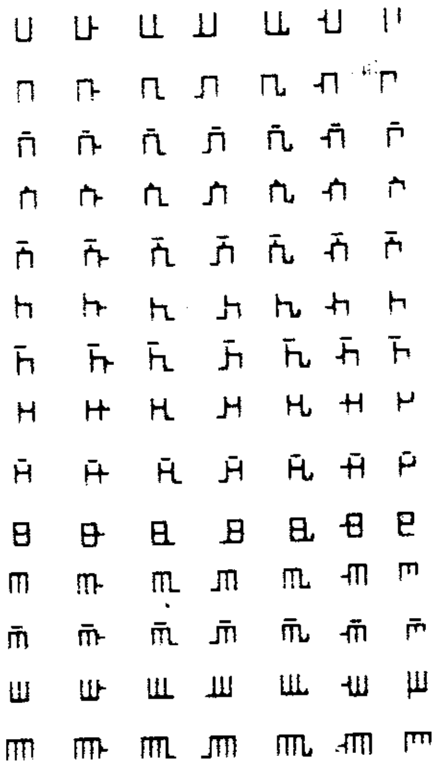

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14

የሁኑ ፊደል

ሀ ሁ ሂ ሃ ሄ ህ ሆ (ሐ ኀ ኸ)

በ ቡ ቢ ባ ቤ ብ ቦ

ሰ ሱ ሲ ሳ ሴ ስ ሶ (ሠ ሡ)

ሸ ሹ ሺ ሻ ሼ ሽ ሾ

ከ ኩ ኪ ካ ኬ ክ ኮ

ቀ ቁ ቂ ቃ ቄ ቅ ቆ

ዘ ዙ ዚ ዛ ዜ ዝ ዞ

ዠ ዡ ዢ ዣ ዤ ዥ ዦ

ፀ ፁ ፂ ፃ ፄ ፅ ፆ

ጠ ጡ ጢ ጣ ጤ ጥ ጦ

ጨ ጩ ጪ ጫ ጬ ጭ ጮ

ወ ዉ ዊ ዋ ዌ ው ዎ

መ ሙ ሚ ማ ሜ ም ሞ

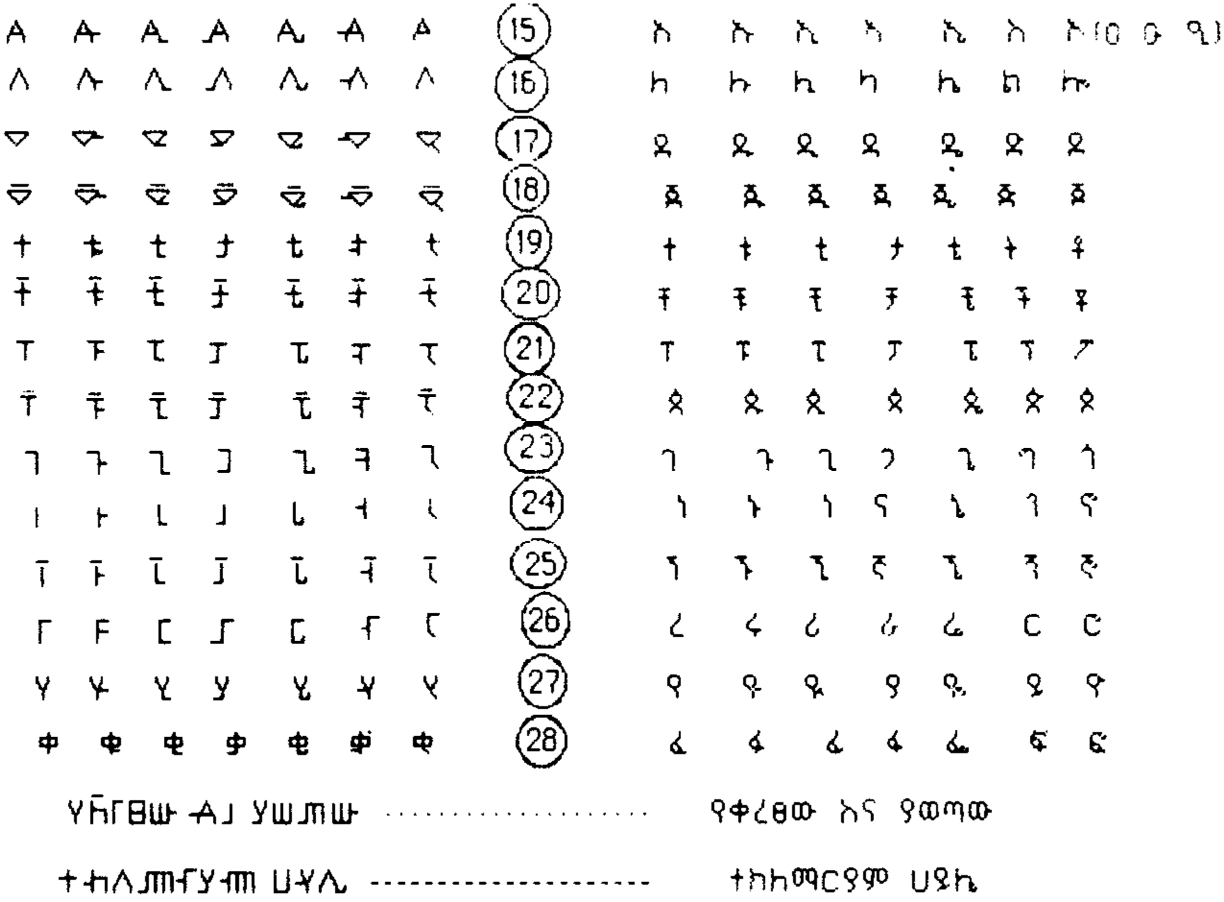

Boston, MA USA 1983

28 x 7 = 196